

Lagrådsremiss

Ny gränsälvsöverenskommelse med Finland

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 18 mars 2010

Andreas Carlgren

Egon Abresparr
(Miljödepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att riksdagen godkänner en ny gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland. Överenskommelsen, som ersätter en överenskommelse från 1971, innebär bl.a. att samarbetet i gränsälvsområdet i miljö-, vatten- och fiskefrågor moderniseras och att en ny finsk-svensk gränsälvskommission inrättas för att främja ländernas samverkan i miljö- och vattenfrågor i området. Den hittillsvarande gränsälvskommissionens prövningsverksamhet övergår till nationella domstolar och myndigheter. Förvaltningen av fisket utövas enligt överenskommelsen av Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län samt den ansvariga finska myndigheten i samarbete. Genom överenskommelsen skapas balans mellan olika intressen när det gäller fisket.

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om gränsälvsöverenskommelsen och att delar av överenskommelsen genomförs genom ändringar i fiskelagen (1993:787). Vidare föreslås vissa följdändringar i miljöbalken, lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled och lagen (1957:390) om fiskearrenden samt att viss lagstiftning kopplad till den äldre gränsälvsöverenskommelsen ska upphävas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland.....	4
2.2	Lag om ändring i miljöbalken.....	35
2.3	Lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled.....	36
2.4	Lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden.....	37
2.5	Lag om ändring i fiskelagen (1993:787).....	39
3	Ärendet och dess beredning.....	46
4	Bakgrund.....	47
4.1	Gällande gränsälvsöverenskommelse.....	47
4.2	Krav i ramdirektivet för vatten.....	49
4.3	Arbetsgrupper.....	50
4.3.1	Den finska Arbetsgruppen för Torne älv.....	50
4.3.2	Den finsk-svenska samarbetsgruppen.....	51
5	Den nya finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen.....	51
6	Lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige.....	59
7	Lag om ändring i fiskelagen (1993:787).....	66
8	Följdändringar i annan lagstiftning.....	69
9	Ikraftträdande och upphävande av äldre lagar.....	70
10	Konsekvenser.....	71
11	Författningskommentarer.....	75
11.1	Förslaget till lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland.....	75
11.2	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	82
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden.....	82
11.4	Förslaget till lag om ändring i fiskelagen (1993:787).....	82
Bilaga 1	Förteckning över remissinstanserna för betänkandet Det finsk-svenska gränsälvsarbetet (SOU 1998:39).....	86
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	87
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna för promemorian Utkast till lagrådsremiss. Ny gränsälvsöverenskommelse med Finland.....	98

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om gränsälvöverenskommelse mellan Sverige och Finland,
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled,
4. lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden,
5. lag om ändring i fiskelagen (1993:787).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland

Härigenom föreskrivs följande.

Den gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland som undertecknades den 11 november 2009 ska gälla som svensk lag. Detta gäller dock inte artiklarna 23–26 och 29 samt fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde.

Överenskommelsen är avfattad på svenska och finska. Den svenska texten framgår av bilagan till denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Genom lagen upphävs

1. lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar,
2. lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland,
3. lagen (1971:851) om rätt för Konungen att meddela viss föreskrift rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde,
4. lagen (1971:852) med anledning av tilläggsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar, samt
5. lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

Gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland

Konungariket Sverige och Republiken Finland, i det följande parterna,

som önskar ersätta 1971 års gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland med en ny överenskommelse,

som beaktar 1810 års gränsregleringstraktat,

som beaktar den internationella vattenrättens principer,

som beaktar 1992 års konvention om gränsöverskridande vattendrag och dess protokoll om vatten och hälsa och 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö,

som beaktar Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område och de Europeiska gemenskapernas övriga relevanta lagstiftning,

som beaktar artikel 66 i Förenta nationernas havsrättskonvention av år 1982 samt 1992 års konvention om biologisk mångfald, har kommit överens om följande.

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Geografiskt tillämpningsområde

1. Överenskommelsen är tillämplig på följande vattendrags och sjöars avrinningsområden.

- a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),
- b) de vattendrag som är sidogrenar till eller utmynnar i gränsälvarna, och
- c) Torneälvens mynningsgrenar.

2. Överenskommelsen är tillämplig på följande kustvattenområden (kustvattenområdena).

a) den del av Bottenviken inom det svenska kustvattenområdet, vars gräns följer en linje dragen från fastlandet vid halvön Patokaris sydspets via Skomakarens östra strand, Stora Hepokaris nordspets och söderut parallellt med riksgränsen till en punkt en sjömil utanför baslinjen, för att sedan på detta avstånd följa baslinjen österut fram till riksgränsen, samt

b) den del av Bottenviken inom det finska kustvattenområdet, vars gräns följer meridianen 24°20,2' till Torneå kommuns gräns med Kemi

och går vidare längs kommungränsen sydväst ända fram till riksgränsen, med undantag av ön Iso-Huituri.

3. De områden som anges i punkterna 1 och 2 bildar ett finsk-svenskt avrinningsdistrikt (avrinningsdistriktet). Avrinningsdistriktets huvudsakliga geografiska omfattning illustreras av den bilagda kartan.

4. För fiske gäller ett särskilt tillämpningsområde som definieras i artikel 23.

Artikel 2

Syfte

1. Överenskommelsens syfte är att

a) i avrinningsdistriktet trygga möjligheterna för båda parterna till skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar gränsregionens intressen,

b) förebygga översvåmnings- och miljöolyckor,

c) samordna de program, planer och åtgärder i avrinningsdistriktet som behövs för att uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och vattnets hållbara nyttjande, med iakttagande av de internationella åtaganden och den gemenskapsrätt som parterna är bundna av, samt

d) i övrigt främja samarbetet mellan parterna i vatten- och fiskefrågor.

2. Särskild vikt ska fästas vid

a) att uppnå gemensamma kvalitetsmål för yt- och grundvatten,

b) naturvård, kulturmiljövård och miljöskydd,

c) hållbart nyttjande av vattenresurserna, samt

d) skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden.

3. För att skapa förutsättningar för ett sådant samarbete som behövs för att uppnå denna överenskommelses syfte ska ett mellanstatligt samarbetsorgan inrättas.

Artikel 3

Rätt till vattnet och vattenområdena i gränsälvarna

1. Vardera part har lika rätt till vattnet i gränsälvarna med sidogrenar, även i det fall mer vatten strömmar genom den ena partens territorium än genom den andra partens. Den rätt till vattnet som enskild kan grunda på dom, urminnes hävd eller annan särskild rättsgrund ändras inte härigenom.

2. Den som äger eller har nyttjanderätt till strand vid en gränsälv får oberoende av riksgränsen nyttja vattenområdet utanför stranden för mindre anordning, såsom brygga eller båthus.

3. Var och en har rätt att nyttja vatten och is ur gränsälvarna för husbehov och likartade ändamål.

4. Var och en har rätt att färdas fritt i gränsälvarna.

5. Nyttjande enligt punkterna 2–4 i denna artikel ska ske med iakttagande av nationella regelsystem och får inte medföra nämnvärd olägenhet för enskilda eller allmänna intressen. Nyttjandet får inte försvåra fisket.

Samarbete

Artikel 4

Gemensamma program och planer

Parternas myndigheter ska samverka sinsemellan och ha som målsättning att upprätta gemensamma program och planer för att uppfylla överenskommelsens syfte enligt artikel 2 punkt 1.

Artikel 5

Kvalitetsmål för vattenmiljön i gränsälvarna

De nationella kvalitetsmålen för vattenmiljön i gränsälvarna ska samordnas så långt som möjligt mellan parterna.

Artikel 6

Förebyggande av översvämningsskador

I syfte att bistå den andra partens myndigheter får företrädare för de myndigheter som deltar i översvämningssbekämpning överskrida riksgränsen när det är nödvändigt att vidta praktiska åtgärder för att avvärja överhängande risk för översvämningsskador vid gränsälvarna. Detta ska föregås av samtycke av den myndighet som den andra parten har utsett.

Artikel 7

Övervakning av vattenföringen

Parterna ska fortlöpande övervaka vattenföringen där Tärendöälven lämnar Torneälven. Övervakningsdata ska lämnas till det mellanstatliga samarbetsorganet.

Mellanstatligt samarbetsorgan

Artikel 8

Finsk-svenska gränsälvskommisionen

1. Parterna upprättar härmed ett mellanstatligt samarbetsorgan, Finsk-svenska gränsälvskommisionen (kommisionen), för att fullgöra uppgifter enligt denna överenskommelse.

2. Kommissionen ska ha sådan juridisk kapacitet i de båda länderna att den kan fullgöra sina uppgifter.

3. Stadgan med administrativa bestämmelser för kommissionen (stadgan) ska utgöra en integrerad del av överenskommelsen.

Artikel 9

Sammansättning

1. Vardera part ska utse tre ledamöter för viss tid till kommissionen, varav en ledamot från en statlig myndighet med ansvar för vattenfrågor och en från en kommun som ligger inom överenskommelsens tillämpningsområde, samt för varje ledamot en eller flera suppleanter.

2. Ordförandeskapet i kommissionen ska växla mellan parterna kalenderårsvis. Ordförande ska utses av den part som innehar ordförandeskapet och den andra parten ska utse vice ordförande. Båda ska vara ledamöter av kommissionen.

3. Vardera part får utse högst tre ordinarie sakkunniga att biträda kommissionen. Kommissionen kan även anlita andra sakkunniga.

Artikel 10

Uppgifter

1. Kommissionen ska i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse

a) utveckla samarbetet mellan parterna i avrinningsdistriktet,

b) främja samverkan mellan parternas myndigheter med avsikt att samordna de program, planer och åtgärder vars syfte är att uppnå kvalitetsmålen för vattenmiljön och att följa vattenstatusen,

c) främja samordningen av parternas myndigheters och kommuners arbete med planer för att förebygga översvännings- och miljöolyckor i gränsälvarna,

d) främja samordningen av parternas myndigheters och kommuners arbete med naturskyddsplaner för gränsälvarna,

e) ansvara för att gemensam information ges och att gemensamma informationsmöten hålls om de program och planer som anges i denna artikel, samt

f) antingen tillstyrka eller avstyrka förslag till program och planer för avrinningsdistriktet.

2. Kommissionen ska följa tillämpningen av denna överenskommelse och praxis i tillståndsärenden samt uppmärksamma parterna på behov av ändringar i överenskommelsen.

Artikel 11

Befogenheter

1. Kommissionen har, i frågor som hör till vatten- eller miljölagstiftningen och som kan påverka gränsälvarnas eller kustvattenområdenas status eller nyttjande, för verksamheter inom avrinningsdistriktet rätt att

- a) yttra sig i tillståndsärenden,
- b) överklaga beslut i tillståndsärenden, och
- c) göra en framställan om rättelse, i enlighet med nationell lagstiftning, av överträdelse av ett tillståndsbeslut eller lag eller bestämmelse grundad på lag.

2. Kommissionen har rätt att komma med förslag och avge utlåtanden i andra ärenden som rör vattenfrågor i avrinningsdistriktet.

3. Kommissionen har rätt att ge sitt utlåtande innan beslut fattas om föreskrifter om fiske och om undantag från bestämmelser om fiske.

Artikel 12

Rätt till information

1. Myndigheter som upprättar sådana program och planer som avses i artikel 4 ska löpande hålla kommissionen underrättad om sitt arbete.

2. Kommissionen ska få information om sådana ärenden och beslut som den har rätt att yttra sig i eller överklaga så att den kan utöva sina befogenheter enligt artikel 11.

3. Domstolar och myndigheter ska på begäran lämna kommissionen all tillgänglig information som den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Artikel 13

Offentlighet

1. Envar har rätt att ta del av handlingar som finns hos kommissionen i enlighet med punkt 2 och 3 nedan.

2. När någon hos kommissionen begär att få ta del av handling som kommit in från myndighet i Sverige eller Finland ska frågan om utlämnande prövas av den myndighet som lämnat in handlingen enligt den lagstiftning som gäller för myndigheten. Det ankommer på kommissionen att genast underrätta myndigheten om en sådan begäran.

3. Fråga om utlämnande av annan handling som finns hos kommissionen, inklusive sådana handlingar som avses i artikel 34 punkt 7, ska prövas av den bevakningsmyndighet som anges i artikel 17 punkt 1 i det land och enligt den lagstiftning som gäller där kommissionen har sitt kansli. Kommissionen ska härvid genast sända handlingen i fråga och begäran till bevakningsmyndigheten för prövning.

Artikel 14

Kostnader

Kostnaderna för kommissionens verksamhet ska ersättas till lika delar av parterna. Närmare bestämmelser finns i stadgan.

Gränsöverskridande verkningar

Artikel 15

Överenskommelsens förhållande till den nordiska miljöskyddskonventionen

1. För verksamhet eller åtgärd i avrinningsdistriktet som kan orsaka gränsöverskridande verkningar på vattnens status eller för deras nyttjande ska bestämmelserna i artikel 16–21 i denna överenskommelse tillämpas i stället för bestämmelserna i miljöskyddskonventionen mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige av den 19 februari 1974.

2. I ärenden enligt punkt 1 ska även andra gränsöverskridande verkningar än de som gäller vattnens status eller nyttjande behandlas i samma ordning.

Artikel 16

Likabehandling

1. När en domstol eller myndighet i det ena landet prövar en fråga om tillåtlighet eller tillstånd till verksamhet eller åtgärd som avses i artikel 15 ska verkningar som verksamheten eller åtgärden medför eller kan medföra på den andra partens territorium beaktas på samma sätt som motsvarande verkningar i det egna landet.

2. Den som berörs eller kan beröras av verkningar från sådan verksamhet eller åtgärd som avses i artikel 15 och som bedrivs eller ska bedrivas i det andra landet, ska hos domstolar och myndigheter tillerkännas samma rättigheter som sakägare i det land där verksamheten eller åtgärden bedrivs eller ska bedrivas.

3. Det som anges i punkt 2 gäller på motsvarande sätt beträffande talan om ersättning för skada på grund av verksamheten eller åtgärden.

4. Annan än den som avses i punkt 2 och som enligt reglerna i det ena landet har rätt att föra talan eller yttra sig i ärende som avses i artikel 15 ska ha motsvarande rätt i det andra landet i enlighet med det landets lagstiftning som gäller för jämförbara subjekt.

Artikel 17

Bevakning av allmänna intressen

1. Respektive part ska utse en bevakningsmyndighet som vid den andra partens tillståndsgivande domstol eller myndighet ska bevaka de allmänna intressena i ärenden om verksamheter eller åtgärder enligt artikel 15.
2. För tillvaratagande av allmänna intressen har bevakningsmyndigheten rätt att begära kompletterande utredning samt att bli hörd av och föra talan eller överklaga hos den andra partens domstol eller myndighet, om myndighet eller någon annan företrädare för allmänna miljöintressen i det andra landet får bli hörd, föra talan eller överklaga i motsvarande ärenden.
3. Om bevakningsmyndigheten underrättar domstol eller myndighet hos den andra parten att uppgift som åligger bevakningsmyndigheten i visst ärende ska fullgöras av annan myndighet, gäller överenskommelsens bestämmelser i tillämpliga delar också denna myndighet.
4. Respektive bevakningsmyndighet ska bära de kostnader som uppstår hos denna vid tillämpningen av överenskommelsen.

Artikel 18

Information om tillståndsärenden

1. När en domstol eller myndighet i det ena landet får in ett ärende enligt artikel 16 punkt 1 ska domstolen eller myndigheten underrätta den andra partens bevakningsmyndighet. Denna bevakningsmyndighet ska ombesörja kungörelse och delgivning av ansökan och kallelse i det egna landet. Kungörelse och delgivning ska göras på samma sätt och i samma utsträckning som gäller för en motsvarande ansökan i det egna landet.
2. För information om domar och beslut gäller på motsvarande sätt vad som anges i punkt 1.

Artikel 19

Syn

Om det är nödvändigt att vid behandlingen av ett ärende enligt artikel 16 punkt 1 förrätta syn i det andra landet för att bedöma de gränsöverskridande verkningarna, får domstol eller myndighet förrätta sådan syn efter medgivande av och i samverkan med den andra partens bevakningsmyndighet. Vid sådan förrättning får bevakningsmyndigheten eller en av den utsedd expert närvara.

Artikel 20

Vattenverksamhet med väsentlig påverkan

I tillämpningsområdet enligt artikel 1 punkt 1 får inte meddelas tillstånd för vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning som väsentligt kan påverka vattenförhållandena i en gränsälv, utan föregående överläggningar mellan parterna. Dessa överläggningar ska vara ämnade att nå en lösning som är förenlig med överenskommelsens syfte.

Artikel 21

Samordnad handläggning

1. När någon söker tillstånd för en verksamhet eller åtgärd i en gränsälv som i båda länderna kräver tillstånd från en domstol eller myndighet, ska respektive parts domstol eller myndighet sträva efter att behandla ansökningarna samtidigt. Domstolen eller myndigheten ska informera den andra partens domstol eller myndighet om handläggningen av tillståndsärendet.

2. Domstolen eller myndigheten ska för kännedom sända domen eller beslutet i ärende som avses i punkt 1 till den andra partens domstol eller myndighet.

3. Domstolen eller myndigheten får inte förordna att tillståndet till en verksamhet eller åtgärd som avses i punkt 1 får tas i anspråk innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft, såvida inte dom eller beslut i det andra landets tillståndsärende har vunnit laga kraft.

Artikel 22

Handlingarnas språk

I ärenden enligt artiklarna 16 och 21 ska tillståndsprövande domstol eller myndighet ansvara för att de som avses i artikel 16 under handläggningen ges tillräcklig information på svenska och finska. Vederbörande domstol eller myndighet ska svara för att sammanfattningar av tillståndsansökan och dom eller beslut finns tillgängliga på svenska och finska. Denna ska också svara för att ansökningshandlingarna i nödvändig utsträckning finns på svenska och finska.

Bestämmelser om fiske

Artikel 23

Det geografiska tillämpningsområdet

I detta avsnitt finns grundläggande bestämmelser om regleringen av fisket i följande vattenområden (Torneälvens fiskeområde).

a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Sverige och Finland löper (gränsälvarna),

b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,

c) Torneälvens mynningsgrenar, och

d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris östligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordostlig riktning längs kommungränsen till fastlandet.

Artikel 24

Fiskådra

1. I varje sådan förgrening av älven där fisken rör sig ska det på det djupaste stället löpa en fiskådra. Fiskådran utgör en tredjedel av vattendragets bredd, räknat vid normal låg vattenföring. En fiskådra som i enlighet med vederbörande stats lagar finns i vattendrag som rinner ut i älven, fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älven.

2. Fiskeredskap eller annan anordning får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fiskådran kan hindras eller att fisken inte kommer dit eller inte kan röra sig där. Vid fiske med flytnät och kullenät i fiskådran måste minst hälften av ledens bredd vara fri. Om någon har särskild rätt att vid fiske stänga fiskådran består denna rätt.

Artikel 25

Närmare bestämmelser

1. Stadgan med bestämmelser om fisket inom Torneälvens fiskeområde (fiskestadgan) ska utgöra en integrerad del av överenskommelsen.

2. Parterna förbinder sig att för biflödena till Torneälvens fiskeområde införa nödvändiga bestämmelser och vidta nödvändiga åtgärder för att främja fiskbestånden.

Artikel 26

Bemyndigande

I fiskestadgan anges vilka myndigheter som ska förvalta fisket i fiskeområdet samt i vilken utsträckning de får meddela ytterligare föreskrifter om fisket och bevilja undantag från bestämmelserna i stadgan. Innan beslut fattas ska kommissionen beredas tillfälle att ge sitt utlåtande.

Artikel 27

Forskning och statistik rörande fiskbestånden

1. Parterna utför i samarbete forskning och uppföljning av fiskbestånden.

2. Parterna uppgör årligen gemensam statistik över fisket. För detta ändamål insamlas behövliga uppgifter om fångstandelar och fångstmängder för varje fiskesäsong.

3. Parternas behöriga myndigheter sammanställer uppgifterna enligt gemensamma förfaranden.

Artikel 28

Åtgärder för att skydda fiskbestånden mot sjukdomar m.m.

1. Parterna förbinder sig att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda fiskbestånden mot allvarliga smittsamma fisksjukdomar och för att förhindra inplantering av främmande fiskarter eller fiskstammar.

2. Parterna har en ömsesidig skyldighet att omedelbart meddela varandra om misstanke om eller konstaterande av förekomsten av allvarliga smittsamma fisksjukdomar.

Artikel 29

Brott mot fiskebestämmelserna

Bestämmelser om straff, beslag, förverkande, särskild rättsverkan och annan verkan av brott som gäller i respektive land tillämpas på brott mot bestämmelserna om fiske i denna överenskommelse och i fiskestadgan samt mot bestämmelser som givits med stöd av den på samma sätt som vid brott mot lagen i det land där brottet begåtts.

Slutbestämmelser

Artikel 30

Tvistlösning

1. Tvist mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av denna överenskommelse ska lösas genom förhandlingar eller på annat sätt som parterna enas om.

2. Förhandlingar ska inledas inom tre månader från den tidpunkt då den ena parten på diplomatisk väg till den andra parten framställt en begäran om förhandlingar.

Artikel 31

Översyn och ändringar

1. Parterna ska vid behov mötas för att se över överenskommelsens tillämpning. Möte ska hållas senast tre månader efter det att endera parten begärt det.

2. Denna överenskommelse med bilagor kan ändras genom överenskommelse mellan parterna. Ändringarna träder i kraft enligt bestämmelserna i artikel 35.

Artikel 32 **Uppsägning**

1. Vardera parten kan säga upp överenskommelsen genom skriftligt meddelande till den andra parten. Uppsägningen träder i kraft tolv månader efter det att meddelandet om uppsägning mottagits av den andra parten.

2. I händelse av uppsägning av denna överenskommelse ska parterna säkerställa att de kan uppfylla sina internationella förpliktelser i övrigt.

Artikel 33 **Överenskommelser som upphävs**

När denna överenskommelse träder i kraft ska följande överenskommelser upphöra att gälla.

a) Överenskommelsen mellan Konungariket Sverige och Republiken Finland om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar av den 17 februari 1949 samt

b) Gränsälvsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland av den 16 september 1971 (1971 års överenskommelse),

c) Avtalet mellan Konungariket Sverige och Republiken Finland om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt av den 3 oktober 2003.

Artikel 34 **Övergångsbestämmelser**

1. När denna överenskommelse träder i kraft ska de ärenden som är anhängiggjorda hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission överlämnas till domstol eller myndighet för handläggning.

2. I ärenden där kapitel 8 artikel 4 i 1971 års överenskommelse tillämpats när denna överenskommelse träder i kraft ska de materiella reglerna i 1971 års överenskommelse gälla. I övrigt ska nationella bestämmelser tillämpas.

3. Tillstånd som har meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse ska fortsätta att gälla som om de var meddelade med stöd av nationell lagstiftning. Vid omprövning och tillsyn ska bestämmelserna i nationell lagstiftning tillämpas.

4. a) Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse före ikraftträdandet av denna överenskommelse döms till ansvar enligt då gällande lag.

b) Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse efter ikraftträdandet av denna överenskommelse döms till ansvar enligt gällande lag.

5. De medel som inlutit från försäljning av fiskekort enligt beslut av 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission ska överföras till närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket när denna överenskommelse träder i kraft.

6. Övriga tillgångar som innehas av 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission ska med avdrag för skulder överföras till kommissionen när denna överenskommelse träder i kraft. Efter det att överenskommelsen har trätt i kraft ska avgifter till 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission fastställda i gällande tillståndsbeslut betalas till kommissionen.

7. De handlingar som finns hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission ska överlämnas till kommissionen.

8. Tillåtna nät som är i användning när denna överenskommelse träder i kraft och som inte uppfyller kraven i 8 § första stycket i fiskestadgan om redskapens konstruktion, får användas under tre år efter det att överenskommelsen har trätt i kraft.

Artikel 35 **Ikraftträdande**

Denna överenskommelse träder i kraft 30 dagar efter det att parterna på diplomatisk väg underrättat varandra om att nödvändiga konstitutionella krav för överenskommelsens ikraftträdande har tillgodosetts.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna överenskommelse i två exemplar på de svenska och finska språken, vilka båda äger lika giltighet.

Det finsk-svenska avrinningsdistriktet



Administrativ stadga för Finsk-svenska gränsälvskommisionen

1 § Kansliet

Den Finsk-svenska gränsälvskommisionen ska ha sitt säte och sitt kansli på den ort i gränsbygden som parterna bestämmer. Kommisionen ska ha postadress i båda länderna.

Kansliet ska förvara kommissionens arkiv och diarium.

2 § Personal

Kommisionen ska ha en sekreterare. Den som anlitas som sekreterare ska ha högskoleexamen och behärska både svenska och finska. Vid behov kan en eller flera biträdande sekreterare anlitas.

Kommisionen kan anlita övrig personal.

Sekreteraren, biträdande sekreterare samt övrig personal ska anställas eller arvoderas av kommissionen.

För anställningsförhållande gäller lagen i det land där kommissionen har sitt säte och sitt kansli.

3 § Beslutsfattande

Kommisionen är beslutför när samtliga sex ledamöter är närvarande. Vid skiljaktig mening ska omröstning förrättas. Vid omröstningen blir den mening gällande som minst fyra ledamöter, varav minst två från respektive land, förenar sig om.

Om kommissionen inte inom utsatt tid kan tillstyrka eller avstyrka sådana program och planer som avses i artikel 10 punkt 1 f) i överenskomsten, ska kommissionen underrätta berörda myndigheter om detta och orsakerna härtill.

4 § Ordförandens, ledamöternas och sakkunnigas uppgifter

Ordföranden ska leda kommissionens arbete.

Kommisionens ledamöter och sakkunniga ska efter kallelse av ordföranden delta i kommissionens möten samt vid behov bistå i beredningen av ärenden med särskilda utredningar eller undersökningar inom sina respektive kompetensområden.

Om en ledamot har förhinder ska en suppleant fullgöra dennas uppgifter efter ordförandens kallelse.

5 § Sekreterares uppgifter

Sekreterare ska i enlighet med ordförandens instruktioner bistå i beredningen av ärenden, föra kommissionens protokoll och ansvara för kom-

missionens diarium, kallelser och andra utskick samt ansvara för förvaltningen av kommissionens penningmedel.

6 §

Ersättningar och tjänstevillkor

Arvoden, ersättningar för resekostnader och traktamenten till kommissionens ledamöter och sakkunniga ska betalas av kommissionen. Parterna ska i samråd bestämma grunderna för arvoden.

Resekostnader och traktamenten för kommissionens ledamöter och sakkunniga ska ersättas i enlighet med de bestämmelser som gäller i ledamöternas och de sakkunnigas hemland.

Kommissionen ska fastställa löner och arvoden för sekreteraren, biträdande sekreterare och övrig personal samt avlöna dessa.

För övriga tjänstevillkor gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om statlig anställning i det land där kommissionen har sitt säte och sitt kansli.

7 §

Budget och revision

Kommissionen ska senast den 1 mars varje år upprätta och till parterna överlämna ett förslag till budget för nästkommande kalenderår. Parterna ska samråda om budgetförslaget.

Parterna ska utbetala medel till kommissionen årligen senast den 15 januari.

Om revision bestämmer parterna gemensamt. Revisionsberättelse och årsberättelse ska avgas före den 1 februari varje år.

8 §

Öppethållande och mottagning

Kansliet ska vara öppet för allmänheten. Kommissionen ska bestämma öppethållningstiderna.

Ordföranden, sekreteraren eller biträdande sekreterare ska, om inte giltigt skäl utgör hinder, vara anträffbara i kansliet under viss tid, minst en gång i veckan.

Kommissionen ska informera om sina öppethållningstider.

9 §

Handlingarnas språk

Handlingar som lämnas in till kommissionen ska vara skrivna på ett språk som enskilda har rätt att använda i sin kommunikation med myndigheter i respektive land. Om det finns behov av att översätta handlingar ska kommissionen ansvara för det.

Kommissionen ska vid behov upprätta protokoll på svenska och finska.

10 §

Arbetsordning

Kommissionen ska fastställa sin arbetsordning.

Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde

Allmänna bestämmelser

1 § Syfte

Denna fiskestadga utgör en integrerad del av gränsälvsoverenskommelsen mellan Finland och Sverige.

Fiske är tillåtet om det är skäligt med hänsyn till skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden i Torneälvens fiskeområde i såväl Finland som Sverige. Med hänsyn till ett skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar hela gränsregionens intressen, ska utgångspunkten vara att åstadkomma en rimlig och rättvis balans ur bestånds- och nyttjandesynpunkt mellan tillämpningsområdets sammantagna fiskeintressen.

Fiskestadgans bestämmelser samt beslut som har meddelats med stöd av denna stadga får inte innebära en tillämpning som står i strid mot detta syfte och inte heller mot Finlands och Sveriges internationella åtaganden i övrigt, särskilt Europeiska gemenskapens gemensamma fiskeripolitik.

2 § Tillämpningsområde

Bestämmelserna i fiskestadgan tillämpas inom följande i artikel 23 i gränsälvsoverenskommelsen angivna vattenområden (Torneälvens fiskeområde):

- a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),
- b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,
- c) Torneälvens mynningsgrenar, och
- d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris ostligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordostlig riktning längs kommungränsen till fastlandet. Koordinaterna för de brytningspunkter som avgränsar fiskeområdet anges i bilaga 1.

Med älvmrådet avses i denna stadga den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari. Med havsområdet avses den del av fiskeområdet som ligger söder om denna linje.

3 § Fredningszoner

I havsområdet ska det inom vardera statens vattenområde förutom den lagstadgade fiskådran också finnas fredningszoner. De utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från räta linjer, vilkas koordinater anges i bilaga 1.

Fiskeredskap eller andra anordningar får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fredningszonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

Allt slags fiske med storryssjor, redskap försedda med botten samt krok-nät och andra redskap för fångst av lax eller öring är förbjudet i den del av havet som avgränsas av älvmynningen och en linje dragen från södra stranden av Salmenlahti mynning via de södra uddarna av Kraaseli och Tirro, över Sellö nordvästra spets till Pirikkiö nordvästra udde.

4 § Definitioner

I denna stadga avses med

- 1) *fast redskap*: redskap med ledarm, såsom laxfällor och storryssjor, avsedda att användas på samma ställe under minst två dygn,
- 2) *småryssja*: en till botten nedtyngd ryssja med en båghöjd lägre än 1,0 meter och där ingen del är högre än 1,5 meter,
- 3) *förankrade nät*: nät som med ankare, tyngder eller sin egen vikt sätts på eller förankras vid eller ovanför botten och som inte driver med vattnet,
- 4) *flytmät*: nät som driver med strömmen,
- 5) *kullenät (kolknot)*: not som är fäst vid båt,
- 6) *drag*: konstgjorda beten, wobblers, flugor eller därmed jämförbara lockmedel, som är försedda med krokar och som med sina rörelser, färger eller former lockar fisken att hugga,
- 7) *handredskap*., spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och drag eller krok, samt
- 8) *naturliga beten*: levande eller avlivade beten och luktpreparat.

5 § Fiskevårdsavgift

I den mån fiskevårdsavgift ska betalas enligt nationell lagstiftning i det land där fisket bedrivs, ska sådan avgift betalas i enlighet med den lagstiftningen.

Vid fiske med drag från båt, och om avgift ska utgå enligt första stycket, ska sådan avgift betalas även för den som ror båten i fråga.

Fångstredskap, fisketider och minimimått

6 § Tillåtna fångstredskap

Vid fiske efter lax och öring får endast följande redskap användas.

- 1) Fasta redskap i havsområdet,
- 2) flytnät och kullenät i älvsområdet på fångstplatser enligt bilaga 2,
- 3) spö och drag, och
- 4) håv på fångstplatser enligt bilaga 2.

Vid fiske efter andra arter än lax och öring får endast följande redskap och metoder användas.

- 1) Fasta redskap i havsområdet,
- 2) flytnät och kullenät på fångstplatser i älvsområdet enligt bilaga 2,
- 3) förankrade nät i havsområdet samt inom älvsområdets lugnvatten, sel och sjöar,
- 4) lak- och gäddkrok samt lakryssja,
- 5) not i havsområdet,
- 6) håv på fångstplatser enligt bilaga 2,
- 7) mjärde och småryssja,
- 8) spö och drag samt pilk, och
- 9) mete med naturligt bete utom i forsar och strömmande vatten.

Vid fiske med handredskap får samtidigt användas högst tre drag per redskap. Under fiske med handredskap måste redskapen hela tiden vara inom räckhåll för fiskaren.

Inom fångstplatser där kullenät, flytnät och håv får användas enligt bilaga 2 är det tillåtet att iordningställa fångstplatsen för fisket i den omfattning som är nödvändig för fiskets utförande.

Vid iordningställande enligt fjärde stycket får fiskande redskap inte användas om avsikten är att fånga fisk med dessa under iordningställandet.

Den som avser att iordningställa fångstplatsen enligt fjärde stycket ska senast sju arbetsdagar innan detta påbörjas meddela sin avsikt, i Finland till närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, och i Sverige till den lokala polisen.

7 § Förbjudna redskap och fiskemetoder

Andra redskap än de som anges 6 § är förbjudna. För fiske efter samtliga arter gäller dessutom följande.

Fiske med utter (harrbräde) eller därmed jämförbar fiskemetod är förbjudet.

Fiske med skjutvapen, bedövande eller giftiga ämnen eller elektrisk ström är förbjudet.

Fiske med handredskap eller andra krokars än lak- och gäddkrok med avsikt att kroka fisken från utsidan eller på sådant sätt att risken för detta är uppenbar är förbjudet. En fisk som krokats utanför munnen ska genast släppas tillbaka i vattnet.

Fiske med ljuster och andra redskap som genomtränger fisken från utsidan är förbjudet. Skaftförsedd huggkrok får dock användas för att lyfta fisk som fångats med annat redskap.

Vid fiske med förankrade nät är det förbjudet att använda strömhinder, ledarm eller andra fasta konstruktioner.

Föremål avsedda att skrämma fisken eller hindra dess gång får inte placeras i eller ovanför vattnet.

Förbjudna redskap får inte förvaras ombord eller på annat sätt finnas till hands. Det samma gäller under förbudstid för redskap som är tillåtna vid andra tider. Det är dock tillåtet att transportera skjutvapen som används för jakt. I havsområdet är det även tillåtet att under förbudstid transportera redskap som är tillåtna enligt 6 §. Detta gäller under förutsättning att redskapen är bundna och undanstuvade.

8 § Fiskeredskapens konstruktion och placering

Vid fiske med nät efter andra arter än lax och öring får endast sådana flytnät och förankrade nät användas som består av enkel nätduk utan påse (grimm) tillverkad av entrådigt nylon (monofil) med en maximal tjocklek på 0,20 millimeter. I havet är det dock tillåtet att använda grövre tråd i nät med maskstorlek upp till 40 millimeter.

Ett flytnät får vara högst 120 meter långt. Ett kullenät får vara högst 200 meter långt.

Ett förankrat nät får vara högst 60 meter långt. Detta gäller dock inte vid fiske i havsområdet under perioden från och med den 1 augusti till och med den 30 april. Det gäller inte heller vid fiske i havsområdet med förankrade nät vars maskstorlek är högst 40 millimeter. Avståndet mellan förankrade nät ska vara minst 60 meter.

Ingångsöppningen på en mjärde för nejonöga får inte överskrida 16 cm i någon riktning.

I fiskeredskapen, utom i mjärdar och håvar för fiske efter lax och öring, får inte användas metalltråd, metallwire eller motsvarande.

Fiske i älvområdet med håv efter andra arter än lax och öring är tillåtet bara med håv som är tillverkad av entrådigt nylon (monofil) med en trådtjocklek på högst 0,40 millimeter och av nät med minst 80 millimeters maskstorlek.

9 § Märkning av redskap

Fiskeredskap som används för fångst ska vara märkt på sådant sätt, att det klart framgår vem som är ägare eller brukare av redskapet samt dennes kontaktuppgifter. Märkningen ska tydligt kunna observeras utan att redskapet behöver tas upp ur vattnet. Handredskap som hålls i handen eller annars finns inom räckhåll för fiskaren behöver inte vara märkta.

10 § Maskstorlek

I älvområdet ska fiskeredskapen ha följande maskstorlek.

- 1) Vid fiske efter lax eller öring med flytnät och kullenät minst 100 millimeter,
- 2) vid fiske efter andra arter än lax och öring med flytnät och kullenät minst 80 millimeter och högst 100 millimeter,
- 3) vid fiske med förankrade nät minst 80 millimeter och högst 100 millimeter, och
- 4) vid fiske med smärtyssja högst 80 millimeter.

I havsområdet ska fiskeredskapen ha följande maskstorlek.

- 1) Vid fiske med fasta redskap högst 80 millimeter i fiskhuset, och
- 2) vid fiske med förankrade nät från och med den 1 maj till och med den 31 juli högst 90 millimeter och övrig tid högst 40 millimeter eller minst 90 millimeter.

11 § Fiskesäsongen och fredningstiderna

Fiske efter lax och öring är förbjudet om inte sägs i denna paragraf.

I älvmrådet är allt fiske förbjudet från och med den 15 september till och med den 15 december med undantag för fiske efter nejönöga med mjärde.

Fiske efter lax och öring med handredskap är tillåtet från och med den 1 juni till och med den 31 augusti. Sådant fiske efter lax och öring är dock förbjudet mellan söndag kl. 19 (18 svensk tid) och måndag kl. 19 (18).

Fiske efter lax och öring i älvmrådet är tillåtet på fångstplatser enligt bilaga 2

1) med håv under midsommarveckan från måndag kl. 19 (18) till söndag kl. 19 (18), och

2) med flytnät och kullenät under midsommarveckan från och med tisdag till och med torsdag och de två efter midsommar följande veckosluten från fredag kl. 19 (18) till söndag kl. 19 (18).

Fiske efter andra arter än lax och öring i älvmrådet är tillåtet på fångstplatser enligt bilaga 2

1) med håv endast från midsommarveckans måndag kl. 19 (18) till och med den 14 september, och

2) med flytnät och kullenät endast från och med den 15 juli till och med den 14 september.

I havsområdet är fiske med fasta redskap efter andra arter än lax och öring tillåtet från och med den 11 juni till och med den 31 oktober. Fiske med fasta redskap efter öring är tillåtet från den 17 juni kl. 12 till och med den 31 augusti. Fiske med fasta redskap efter lax är tillåtet från den 17 juni kl. 12 till och med den 15 september.

Respektive avtalspart får genom nationella bestämmelser för olika fiskarkategorier fastställa senare startdatum än de som nämns i sjätte stycket, dock så att yrkesfisket eller annat fiske med fasta redskap inleds senast den 29 juni. Sådana nationella bestämmelser får avse även redskapsbegränsningar.

Pålning och förankring av fasta redskap får påbörjas innan fiske är tillåtet. Utsättning av ej fiskande ledarmar får påbörjas tidigast sju dygn innan fisket är tillåtet.

12 § Minimimått och återutsättning av fisk

Det är förbjudet att fånga eller döda lax eller öring som är mindre än 50 centimeter samt harr som är mindre än 35 centimeter. Måttet tas från käkspetsen till den utrutade, sammanpressade stjärtfenans spets.

Fisk som inte uppfyller minimimåttet ska omedelbart släppas tillbaka i vattnet, levande eller död.

Fisk som uppfyller måttet ska levande eller död släppas tillbaka i vattnet om den

- 1) fångats under fredningstid,
- 2) fångats med förbjudet redskap eller förbjuden fiskemetod, eller
- 3) är en övervintrad lax.

Den som fiskar med fasta redskap efter andra arter än lax och öring enligt 11 § sjätte stycket, innan fiske efter lax och öring är tillåtet, måste dagligen vittja alla fiskhus och varsamt släppa tillbaka all fångad lax och öring.

Särskilda bestämmelser för spöfiske och fiske med håv

13 § Fiskekvot

Det är tillåtet att fånga och behålla en lax eller öring per fiskare och dygn vid fiske med spö och drag eller håv.

14 § Användning av båt vid fiske med drag

Fiske efter lax och öring med handredskap från förankrad båt får inte störa andras fiske.

Vid fiske med drag från båt är det förbjudet att använda motor, utom i lugnvattnen nedströms bron mellan Övertorneå i Sverige och Aavasaksa i Finland. Det är förbjudet att använda motor närmare forsområdena än 200 meter. Förbudet i detta stycke gäller inte personer med funktionsnedsättningar som försvårar användningen av båt utan motor.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket får efter ansökan i det enskilda fallet var för sig besluta om undantag från förbudet i andra stycket, om det finns särskilda skäl. Myndigheterna ska underrätta varandra om sådana meddelade beslut.

Övriga bestämmelser

15 § Myndigheter

De myndigheter som avses i artikel 26 i gränsälvsöverenskommelsen är jord- och skogsbruksministeriet eller närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland samt Fiskeriverket eller Länsstyrelsen i Norrbottens län eller den myndighet som ersätter dessa såvitt gäller förvaltningen av fisket och beviljande av undantag från bestämmelserna i stadgan. Avtal om ytterligare föreskrifter om fisket får ingås av den finska och den svenska regeringen eller den myndighet som respektive regering bestämmer.

16 § Bestämmelser som avviker från fiskestadgan

I enlighet med det syfte som anges i 1 § denna stadga får regeringarna eller den myndighet som respektive regering bestämmer gemensamt överenskomma om från stadgan avvikande bestämmelser om tillåtna fisketider, fiskemetoder, tillåtna redskap, antal redskap eller andra tekniska regler samt vilka fångstplatser som ska omfattas av stadgans bilaga 2 i de fall

- 1) beståndssituationen tillåter det, eller
- 2) det krävs med hänsyn till skyddet av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart nyttjande.

Bestämmelserna får begränsas till att gälla en del av fiskeområdet, en del av fiskesäsongen eller enskild fiskemetod. Bestämmelserna får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången men kan vid behov utvärderas och ändras efter vad som är nödvändigt med hänsyn till bevarandet av fiskbestånden i Torneälvens fiskeområde.

Regeringarna eller den myndighet som respektive regering bestämmer ska årligen se över tillåten fiskestart enligt 11 § i denna stadga och enligt första stycket i denna paragraf och gemensamt överenskomma om anpassningar med hänsyn till beståndssituationen i området. Ändringar nedtecknas i ett särskilt, gemensamt upprättat, protokoll.

Överläggningar om ändrade bestämmelser bör påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att lokala intressen hinner höras och det finns förutsättningar för beslut om bestämmelserna senast den 1 april det år då bestämmelserna ska tillämpas.

17 § Fisketillstånd

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket, eller den till vilken myndigheterna uppdrar detta, får upplåta fisketillstånd där staten äger rätten till fiske efter lax och öring. Ett sådant tillstånd får också krävas för roddare som aktivt deltar i fisket efter lax och öring.

Myndigheterna får ingå avtal om gemensamt fisketillstånd med övriga fiskerättsinnehavare i älven. Ett gemensamt fisketillstånd berättigar till fiske i fisketillståndsområdet utan hinder av riksgräns. Myndigheterna får överenskomma om bestämmelser som rör försäljning av fisketillstånd och redovisning av intäkter från försäljningen samt övervaka den försäljning av tillstånd som utförs av privata intressen.

Intäkterna från fisketillstånd för ett visst område tillfaller dem som innehar rätten till fisket i området i proportion till deras andelar i vattenområdena. Detta gäller dock inte statens fiskerätt eller fiskerätt som grundar sig på annan särskild grund, vars värdeandel ska bestämmas i avtalet som avses i andra stycket.

Intäkterna från upplåtelser av fisketillstånd för visst område ska sättas in på ett för Finland och Sverige gemensamt konto. Myndigheterna ska efter det att fiskerättsinnehavarna tilldelats sin andel använda den återstående delen till gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i området.

18 § Fiskeuppvisningar och fisketävlingar

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län får i enskilda fall, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, efter överenskommelse bevilja tillstånd för fiske vid fiskeuppvisningar och fisketävlingar som sker i enlighet med de riktlinjer som myndigheterna har enats om. Den tillståndsgivande myndigheten kan i tillståndsvillkoren tillåta avvikelser från bestämmelser om fiskeredskap för demonstration av traditionella fiskemetoder i fiskeuppvisningar. Tillstånd beviljas av myndigheten i det land där verksamheten bedrivs. Den andra avtalspartens myndighet ska underrättas om tillståndet. Vid handläggningen ska artikel 21 i gränsälvöverenskommelsen tillämpas.

19 § Fångst för vetenskapliga ändamål

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län får i enskilda fall, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, efter överenskommelse bevilja tillstånd till fiske för vetenskapliga ändamål som sker i enlighet med de villkor som myndigheterna har enats om. Tillstånd beviljas av myndigheten i det land där verksamheten bedrivs. Dessutom behövs lov av fiskerättsinnehavaren. Den andra avtalspartens myndighet ska underrättas om tillståndet som beviljats för vetenskaplig forskning. Vid handläggningen ska artikel 21 i gränsälvöverenskommelsen tillämpas.

20 § Yttrande av Gränsälvscommissionen

Sådant yttrande som avses i artikel 11 punkt 3 i gränsälvsöverenskomsten behöver inte inhämtas i de fall ansvarig myndighet får anses ha erforderlig och tillräcklig kompetens i frågan.

21 § Övervakning

Efterlevnaden av denna fiskestadga övervakas av närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Länsstyrelsen i Norrbottens län samt de organ som enligt respektive lands lagstiftning övervakar fisket. Båda avtalsparterna ska verka för att ett tillräckligt antal fiskeövervakare utnämns och tillräcklig övervakning utövas.

Övervakningen får dessutom utföras av gemensamma finsk-svenska övervakningspatruller. Vid sådan övervakning har övervakare från det andra landet observatörs status.

Berörda lagövervakande myndigheter och fiskeövervakare i Finland och Sverige ska vid behov utbyta information.

22 § Tillämpning av allmän fiskerilagstiftning

Om inte särskilda regler finns i denna stadga gäller respektive lands fiskerilagstiftning och de bestämmelser som meddelats med stöd av denna.

Bilaga 1. Fiskestadgans tillämpningsområde och fredningszoner i havet

Tillämpningsområdets avgränsning i havet

Tillämpningsområdets sydgräns som avses i fiskestadgans 2 § punkt d) löper som räta linjer mellan följande punkter. Punkterna är markerade med tresiffriga tal på kartan i slutet av bilagan. Koordinaterna hänför sig till ETRS89 (WGS84) –systemet.

Nr	Lat ggmm.dddd	Lon ggmm.dddd	Beskrivning
991	65 46.1562	23 53.8963	Piren vid Haparanda hamn
992	65 41.5757	24 00.1305	Skomakarens nordostligaste punkt
993	65 39.5405	24 05.0768	Ylikaris ostligaste punkt
994	65 37.3485	24 08.3960	Sarvenkatajas nordligaste punkt
100	65 37.3484	24 09.7714	Punkten där den svenska östgående linjen träffar riksgränsen
444	65 37.1570	24 09.6966	Brytpunkt IV vid riksgränsen
101	65 36.7703	24 09.5888	Punkten där Torne kommungräns möter riksgränsen
189	65 41.1659	24 17.4295	Råsten 189 på Iso-Huituri, kommungränsen
437	65 46.0298	24 26.1716	Råsten 437 på Rajakari där gränserna mellan tre kommuner möts
222	65 46.7880	24 26.9516	Råsten 2 på Koivuluoto

Fredningszoner

De fredningszoner som avses i fiskestadgans 3 § första stycket utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från nedan angivna räta linjer. Linjernas brytpunkter är angivna med tvåsiffriga tal på kartan i slutet av bilagan. Fredningszonerna fortsätter utanför tillämpningsområdet under nationell jurisdiktion.

a) från en punkt 65°47,147' N, 24°07,109' O (nr 10) på Kraaseligrundet utanför älvmyningen till en punkt 65°45,780' N, 24°06,160' O (nr 11), därifrån till en punkt 65°43,930' N, 24°09,710' O (nr 12), därifrån till en punkt 65°40,480' N, 24°11,660' O (nr 13) och därifrån till en punkt 65°36,773' N, 24°09,594' O (nr 19),

b) från en punkt 65°45,930' N, 24°06,264' O (nr 20) på den enligt a) gående linjen till en punkt 65°45,980' N, 24°02,460' O (nr 21), därifrån till en punkt 65°43,930' N, 23°59,210' O (nr 22), därifrån till en punkt 65°41,930' N, 24°01,410' O (nr 23) och därifrån till en punkt 65°41,177' N, 24°01,101' O (nr 29),

c) från punkten 65°43,930' N, 23°59,210' O (nr 22) till en punkt 65°43,162' N, 23°57,977' O (nr 39),

d) från en punkt 65°44,530' N, 24°00,170' O (nr 40) på den enligt b) gående linjen till en punkt 65°44,492' N, 23°56,166' O (nr 49),

e) från punkten 65°43,930' N, 24°09,710' O (nr 12) till en punkt 65°43,880' N, 24°13,860' O (nr 52) och därifrån till en punkt 65°40,726' N, 24°16,642' O (nr 59),

f) från punkten 65°43,880' N, 24°13,860' O (nr 52) till en punkt 65°43,730' N, 24°19,110' O (nr 62) och därifrån till en punkt 65°43,018' N, 24°20,749' O (nr 69).

Fredningszonernas brytpunkter i tabellform. Zonernas sträckning utanför avtalsområdet har medtagits som information.

Nr	Lat ggmm.ddd	Lon ggmm.ddd	
Linje a)			
10	65 47.147	24 07.109	
11	65 45.780	24 06.160	
12	65 43.930	24 09.710	
13	65 40.480	24 11.660	
19	65 36.773	24 09.594	a-slutpunkt, (=skärningspunkt med tillämpningsområdets yttre gräns)

1	65 34.930	24 08.570	a-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje b)			
20	65 45.930	24 06.264	
21	65 45.980	24 02.460	
22	65 43.930	23 59.210	
23	65 41.930	24 01.410	
29	65 41.177	24 01.101	b-slutpunkt

24	65 35.930	23 58.960	b-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
2	65 34.930	23 59.849	b-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje c)			
22	65 43.930	23 59.210	
39	65 43.162	23 57.977	c-slutpunkt

32	65 38.930	23 51.210	c-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
33	65 37.930	23 50.360	c-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
3	65 34.930	23 51.552	c-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje d)

40	65 44.530	24 00.167	
49	65 44.492	23 56.166	d-slutpunkt

41	65 44.430	23 50.010	d-brytpunkt utanför tillämpnings- området
42	65 43.530	23 48.210	d-brytpunkt utanför tillämpnings- området
43	65 42.730	23 48.410	d-brytpunkt utanför tillämpnings- området
44	65 41.330	23 46.560	d-brytpunkt utanför tillämpnings- området
4	65 34.929	23 41.055	d-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje e)

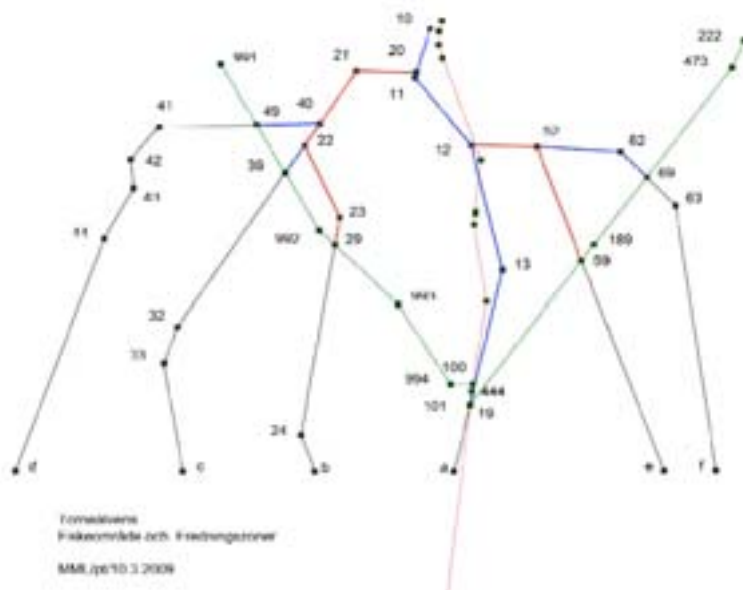
12	65 43.930	24 09.710	
52	65 43.880	24 13.860	
59	65 40.726	24 16.642	e-slutpunkt

5	65 34.931	24 21.721	e-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje f)

52	65 43.880	24 13.860	
62	65 43.730	24 19.110	
69	65 43.018	24 20.749	f-slutpunkt

63	65 42.230	24 22.560	f- brytpunkt utanför tillämpnings- området
6	65 34.931	24 24.993	f-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet



Förklaringar till kartan

Tillämpningsområdets sydgräns med tresiffriga tal 991, 992, 993, 994, 100, 444, 101, 189, 437, 222.

Riksgränsens brytpunkter utan numrering.

Fredningszonernas mittlinjer med tvåsiffriga tal.

Linje a: 10, 11, 12, 13, 19.

Linje b: 20, 21, 22, 23, 29.

Linje c: 22, 39.

Linje d: 40, 49.

Linje e: 12, 52, 59.

Linje f: 52, 62, 69.

Bilaga 2. Fångstplatser

Håv

Vaarankoski	Vojakkala by	Övre Vojakkala bys samfällighetsförening/delägarlag
Kukkolaforseen	Kukkola by	Kukkolas samfällighetsförening/delägarlag
Matkakoski	Korpikylä	Kukkolas sikfiskeförening Korpikyläs delägarlag
Vuennonkoski	Vitsaniemis by	Matkakoski sikfiskeförening Pekanpääs fiskelag Vitsaniemis fiskeförening

Flytnät och kullenät

Mustasaari	Karungis by	Karungis delägarlag/ Karungis traditionsfiskares andelslag
Järviväylä	Karungis by	Karungis fiskeförening Karungis delägarlag/ Karungis traditionsfiskares andelslag
Matkakoski	Korpikylä	Karungis fiskeförening Korpikyläs delägarlag
Tuoheanlahti Kultaniitty	Korpikylä Pekanpää	Korpikyläs delägarlag Pekanpääs fiskelag Vitsaniemis fiskeförening
Pukulmi	Kainuunkylä	Kainuunkyläs fiskelag Päkkilä-Hedenäset fiskeförening
Tulkkila Laurinhietä	Armassaari Nuotioranta	Armassaari fiskelag Nuotioranta fiskelag Lupprios laxfiskeförening
Karjosaari	Alkkula	Alkkula fiskelag Ruskolas fiskeförening
Vasikkasaari	Närkki- Tengeliö	Närkki-Tengeliö fiskelag
Hannukkala	Närkki- Tengeliö	Närkki-Tengeliö fiskelag
Kauvosaari	Kauliranta	Kauliranta fiskelag
Koulunapaja	Kauliranta	Kauliranta fiskelag
Juoksenki	Juoksenki by	Juoksenki fiskelag Niemi-Saloniemi fiskelag Juoksengi Pia fiskelag

2.2 Lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken
dels att 1 kap. 4 § ska upphöra att gälla,
dels att 16 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

12 §

Överklagbara domar eller beslut får överklagas av

1. den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot,

2. en lokal arbetstagarorganisation som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet, såvitt avser domar och beslut i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet,

3. en central arbetstagarorganisation enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, motsvarande organisation på arbetsgivarsidan samt en sammanslutning av konsumenter, såvitt avser beslut som en länsstyrelse eller en central förvaltningsmyndighet har meddelat med stöd av bemyndigande enligt 14 kap., förutsatt att beslutet inte avser ett särskilt fall, och

4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken *eller* i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga.

4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken, i föreskrifter meddelade med stöd av balken *eller i lagen (0000:000) om gränsöverskottsmellan Sverige och Finland* har rätt att överklaga.

Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.3 Lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 84 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled ska upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer.

2.4 Lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (1957:390) om fiskearrenden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I fråga om avtal, varigenom någon mot vederlag upplåter fiskerätt åt annan, *skall*, utöver vad som beträffande nyttjanderätt i allmänhet följer av 7 kap. jordabalken, gälla vad nedan i denna lag *sägs*, *därest* upplåtelsens ändamål är yrkesfiske eller *ock* annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning.

Har rätt till fiske, i samband med jordbruksarrende eller *eljest*, upplåtits genom avtal som huvudsakligen har annat ändamål än i första stycket *sägs*, *äger* denna lag *ej tillämpning*. *Lagen är ej tillämplig på sådan upplåtelse av rätt till fiske som avses i kapitel 5 artikel 6 eller 7 i gränsöversenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland.*

Förbehåll som strider mot bestämmelse i denna lag är utan verkan mot arrendatorn eller den som har rätt att träda i *hans* ställe, om *ej* annat anges.

I de fall då *enligt vad därom är föreskrivet arrendenämndens godkännande fordras för giltighet av förbehåll som nyss nämnts eller annat avtalsvillkor*, får godkännande sökas endast om detta angivits i avtalet. Ansökan får inte prövas om den kommer in till arrendenämnden senare än en månad efter det att avtalet ingicks. Leder en prövning till att godkännande vägras, förfaller avtalet, om inte något annat har överenskommit.

I fråga om avtal, varigenom någon mot vederlag upplåter fiskerätt åt annan, *ska*, utöver vad som beträffande nyttjanderätt i allmänhet följer av 7 kap. jordabalken, gälla vad *som sägs* nedan i denna lag, *om* upplåtelsens ändamål är yrkesfiske eller annat fiske *som är* av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning.

Har rätt till fiske, i samband med jordbruksarrende eller *annars*, upplåtits genom avtal som huvudsakligen har annat ändamål än *vad som sägs* i första stycket, *ska* denna lag *inte tillämpas*.

Förbehåll som strider mot bestämmelse i denna lag är utan verkan mot arrendatorn eller den som har rätt att träda i *den*nes ställe, om *inte* annat anges.

I de fall då *det föreskrivs att arrendenämnden ska godkänna ett förbehåll enligt tredje stycket eller något annat avtalsvillkor för att detta ska bli giltigt*, får godkännande sökas endast om detta angivits i avtalet. Ansökan får inte prövas om den kommer in till arrendenämnden senare än en månad efter det att avtalet ingicks. Leder en prövning till att godkännande vägras, förfaller avtalet, om inte något annat har överenskommit.

¹ Senaste lydelse 1984:680.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.5 Lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Härigenom föreskrivs att 3, 7, 17–19, 34 och 37 §§ fiskelagen (1993:787) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I denna lag avses med Torneälvens fiskeområde

1. Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Sverige och Finland löper (gränsälvarna),

2. de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,

3. Torneälvens mynningsgrenar, och

4. den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris ostligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordostlig riktning längs kommungränsen till fastlandet.

Med älvmrådet avses den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari. Med havsområdet avses den del av fiskeområdet som ligger söder om denna linje.

¹ Senaste lydelse 2001:445.

Denna lag *skall* inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter om *Torne älvs fiskeområde* eller *föreskrifter* som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Om samernas rätt till fiske i vissa delar av landet och om fiskevårdsområden gäller särskilda bestämmelser.

7 §

Med fast redskap menas

1. fiskebyggnad, och
2. fiskeredskap med ledarm, om redskapet är fastsatt vid botten eller stranden och avses stå kvar i mer än två dygn i följd.

Med rörligt redskap avses fiskeredskap som inte är fast redskap.

Med handredskap avses spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och högst tio krokar.

I Torneälvens fiskeområde avses med

1. småryssja: en till botten nedtyngd ryssja med en båghöjd lägre än 1,0 meter och där ingen del är högre än 1,5 meter,

2. förankrade nät: nät som med ankare, tyngder eller sin egen vikt sätts på eller förankras vid eller ovanför botten och som inte driver med vattnet,

4. flymnät: nät som driver med strömmen,

5. kullenät (kolknöt): not som är fäst vid båt,

6. drag: konstgjorda beten, wobblers, flugor eller därmed jämförbara lockmedel som är försedda med krokar och som med sina rörelser, färger eller former lockar fisken att hugga,

7. handredskap: spö, pilk eller liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och drag eller krok, samt

8. naturliga beten: levande eller avlivade beten och luktpreparat.

I varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång *skall* det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Vid vattendragets inlopp och mynning och vid ett sunds ändpunkter sträcker sig fiskådran med oförändrad bredd vidare trehundra meter ut i det djupaste vattnet.

Länsstyrelsen får besluta att fiskådran *skall* gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare *skall* få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, fordras dennes samtycke till åtgärden.

I varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång *ska* det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Vid vattendragets inlopp och mynning och vid ett sunds ändpunkter sträcker sig fiskådran med oförändrad bredd vidare trehundra meter ut i det djupaste vattnet.

Länsstyrelsen får, *utom i Torneälvens fiskeområde*, besluta att fiskådran *ska* gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare *ska* få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, fordras dennes samtycke till åtgärden.

I älvområdet inom Torneälvens fiskeområde ska fiskådran, i stället för vad som anges i första stycket, utgöra en tredjedel av vattendragets bredd vid normal låg vattenföring. En fiskådra i vattendrag utanför Torneälvens fiskeområde vilket rinner ut i vattendrag inom älvområdet fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älvområdet.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka vattenområden inom Torneälvens fiskeområde som ska utgöra sådana fredningszoner som avses i 3 § i den fiskestadga för Torneälvens fiskeområde som fogats till gränsälvöverenskommelsen mellan Sverige och Finland. I en sådan zon får fiskeredskap eller andra anordningar inte placeras så att fiskens gång i fredningszonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

18 §

Fiskådran *skall* lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Länsstyrelsen får medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

Fiskådran *ska* lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Länsstyrelsen får, *utom i Torneälvens fiskeområde*, medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

19 §²

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som förbjuder eller begränsar

1. fisket med avseende på vilken fisk som får fångas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap,
3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål,
4. användningen av redskap, agn, båtar eller annat som kan sprida kräftpest eller någon annan sjukdom.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter för fiskevården som avser förbud mot att behålla fisk som fångats, bearbeta fisk ombord, förvara fisk i sump eller att omlasta, föra i land, föra in i landet eller saluhålla fisk.

Regeringen får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som avviker från särskilda bestämmelser i den fiskestadga som fogats till gränsöverskommelsen mellan Sverige och Finland och som avser senareläggande för olika fiskarkategorier av de startdatum som anges i stadgan för fiske med fasta redskap i havsområdet. Yrkesfisket eller annat fiske med fasta redskap ska dock inledas senast den 29 juni. Föreskrifterna får avse även redskapsbegränsningar.

² Senaste lydelse 2003:251.

Regeringen får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande inom Torneälvens fiskeområde som avviker från särskilda bestämmelser i den fiskestadga som anges i tredje stycket efter överenskommelse med Finlands regering eller den behöriga finska förvaltningsmyndigheten, och som avser tillåtna fisketider och fiskemetoder, tillåtna redskap, antalet fiskeredskap eller andra tekniska regler för fisket samt vilka fångstplatser som ska omfattas av bilaga 2 till fiskestadgan, om

1. beståndssituationen tillåter det, eller

2. det krävs med hänsyn till skyddet av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart nyttjande.

De föreskrifter som meddelas enligt fjärde stycket får avgränsas till att gälla en del av Torneälvens fiskeområde, en del av fiskesäsongen eller en enskild fiskemetod och får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången.

Överläggningar om ändrade föreskrifter ska påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att lokala fiskeintressen hinner höras och det finns förutsättningar för beslut om föreskrifterna senast den 1 april det år då föreskrifterna ska tillämpas.

34 §³

För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse fisketillsynsmän.

För kontroll av efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen samt föreskrifter om fisket i EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken har fisketillsyns-

För kontroll av efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen samt föreskrifter om fisket i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken har fisketillsyns-

³ Senaste lydelse 2003:251.

man som förordnats därtill och annan befattningshavare hos Fiskeriverket, länsstyrelsen eller annan myndighet i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske rätt att

man som förordnats därtill och annan befattningshavare hos Fiskeriverket, länsstyrelsen eller annan myndighet i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske rätt att

1. få tillträde till fartyg, fordon, områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där fisk och utrustning för fisket förvaras eller hanteras för att där göra de undersökningar och ta de prover som behövs för tillsynen utan att ersättning lämnas,

2. på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen, och

3. få den hjälp som behövs för tillsynen av den som är föremål för åtgärden.

En fisketillsynsman får även ges förordnande att ta egendom i beslag enligt 47 §.

Polismyndigheten *skall* på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Vid tillsyn för kontroll av efterlevnaden av *EG:s* förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken gäller bestämmelserna i andra stycket också för *EG:s* institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer.

Polismyndigheten *ska* på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Vid tillsyn för kontroll av efterlevnaden av *EU:s* förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken gäller bestämmelserna i andra stycket också för *EU:s* institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer.

Övervakningen av fisket i Torneälvens fiskeområde får utföras av gemensamma finsk-svenska patruller. Vid gemensam övervakning i den svenska delen av fiskeområdet har behörig finsk personal observatörs status.

Behöriga övervakningsmyndigheter ska vid behov utbyta information med finsk myndighet.

37 §⁴

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. utan lov fiskar i vatten där annan har enskild fiskerätt,

2. utan någon myndighets tillstånd enligt denna lag fiskar där sådant tillstånd behövs, eller

⁴ Senaste lydelse 2003:251.

3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fisk-ådra

döms till böter eller fängelse i högst ett år, om inte annat följer av 41 §.

I ringa fall *skall* inte dömas till ansvar.

3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fisk-ådra *eller sådan fredningszon som avses i 17 § fjärde stycket*

I ringa fall *ska* inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige och Finland har en gränsälvöverenskommelse som träffades i september 1971 och som gäller som svensk lag sedan den 1 januari 1972.

Den 22 maj 1997 tillkallade regeringen en särskild utredare för att utreda och lämna förslag om hur det gränsöverskridande miljö-, vattenrätts- och fiskesamarbetet i det finsk-svenska gränsälvområdet i framtiden bör utformas (dir. 1997:79). I uppdraget ingick att lämna förslag till en modernisering och revidering av 1971 års gränsälvöverenskommelse och utreda alternativa former för det gränsöverskridande samarbetet i området. Utredaren, som antog namnet Gränsälvutredningen (M 1997:02), överlämnade den 17 mars 1998 betänkandet *Det finsk-svenska gränsälvssamarbetet* (SOU 1998:39). Utredningen inhämtade vid överläggningar synpunkter från den svenska delen av den Finsk-svenska gränsälvskommisionen, berörda kommuner, Fiskets Intresseförening i Tornedalen och Torne-Lainio-Muonio Älvars Förening. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*. Remissvaren och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Miljödepartementet (dnr M1998/1012/Na).

Sedan gränsälvfrågan behandlats i arbetsgrupper (se avsnitt 4.3), inleddes i mars 2002 förhandlingar mellan Sverige och Finland om en reviderad gränsälvöverenskommelse. I anslutning till förhandlingsarbetet har synpunkter inhämtats från lokala organ och från Finsk-svenska gränsälvskommisionen. I juni 2002 arrangerade förhandlingsdelegationerna ett gemensamt informationsmöte i Torneå som var öppet för allmänheten (M1998/1012/Na).

Ett förslag till ny överenskommelse undertecknades preliminärt den 8 oktober 2004, varefter regeringen den 4 november 2004 beslutade att den framförhandlade överenskommelsen skulle ingås, med förbehåll för riksdagens godkännande. Sverige och Finland undertecknade överenskommelsen den 22 december 2004.

För svenskt vidkommande föranledde dock Högsta domstolens dom den 9 februari 2005 om s.k. blankettstraffstadganden (NJA 2005 s. 33) vissa ändringar i den till överenskommelsen fogade fiskestadgan. Domen medförde att överenskommelsens ursprungliga bestämmelser om samarbetet om ytterligare föreskrifter om fiske kunde ifrågasättas. En ny överenskommelse i vilken ändringar i dessa bestämmelser gjorts förelåg färdig för undertecknande under våren 2006. Vid denna tidpunkt hade även en lagrådsremiss färdigställts. Finland förklarade sig dock inte vara berett att underteckna denna överenskommelse, varför lagrådsremissen återkallades.

Under våren 2007 tillsattes en särskild utredare för att kartlägga eventuella behov av ändringar i 2004 års överenskommelse i de delar den berörde fiske. Utredarens utgångspunkt i arbetet var att åstadkomma en balans mellan olika fiskeintressen och göra det möjligt att bibehålla och utveckla det befintliga fisket i hela det berörda området. Utredarens rapport lades till grund för det fortsatta förhandlingsarbetet. I oktober samma år återupptogs förhandlingarna med Finland med avseende på fisket. Förhandlingsarbetet skedde för svensk del genom en förhandlingsdelegation under ledning av Jordbruksdepartementet och med stöd av

Fiskeriverket och den särskilde utredaren. Till delegationen knöts en lokalt sammansatt referensgrupp med företrädare för fiske- och turismnäringarna i det berörda området, binärings- och yrkesfisket i havsområdet, fiskerättsägare vid kusten och i älvsområdet, regionala och lokala företrädare för sportfisket, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Haparanda och Pajala kommuner samt forskare från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Utgångspunkten i förhandlingarna var dels fiskbeståndens status och utveckling, dels synpunkter från de lokala intressena. Mellan varje förhandlingstillfälle konsulterades referensgruppen och de svenska förhandlingspositionerna förankrades i gruppen. Härigenom uppnåddes en samsyn och acceptans av förhandlingsresultatet bland dem som närmast berörs.

Förhandlingarna ledde till en i stora delar omarbetad fiskestadga och vissa ändringar i huvudöverenskommelsens bestämmelser om fiske. Förhandlingarna avslutades under sommaren 2009. Den nya överenskommelsen undertecknades den 11 november 2009.

Inom Regeringskansliet (Miljödepartementet och Jordbruksdepartementet) har det upprättats en promemoria med de lagförslag som behövs för att genomföra gränsälvsöverenskommelsen med Finland. Promemorian benämndes ”Utkast till lagrådsremiss. Ny gränsälvsöverenskommelse med Finland”. Promemorians lagförslag, förutom själva gränsälvsöverenskommelsen, återges i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Miljödepartementet (dnr M2010/1272/R).

Den 1 december 2009 trädde Lissabonfördraget om ändring i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen i kraft (se prop. 2007/08:168, bet. 2008/09:UU8, rskr 2008/09:64, SFS 2008:1095 och 2009:1110). Genom Lissabonfördraget har Europeiska unionen uttryckligen tilldelats status som juridisk person och ersatt och efterträtt Europeiska gemenskapen i denna egenskap. I lagrådsremissen används således den terminologi som gäller efter fördragets ikraftträdande.

4 Bakgrund

4.1 Gällande gränsälvsöverenskommelse

Riksdagen godkände 1971 en överenskommelse mellan Sverige och Finland om det finsk-svenska gränsälvsområdet (gränsälvsöverenskommelsen). Med gränsälvarna menas de älvar i vilka gränsen mellan de båda länderna går. Överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 januari 1972, gäller som svensk lag (se lagen [1971:850] med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland).

Gränsälvsöverenskommelsen innehåller bestämmelser om byggande i vatten och vattenreglering, om skydd mot vattenföroreningar och om fiske. Bestämmelser finns också om ersättningar, om handläggningsförfarandet samt om tillsyn, ansvar och straff. Vidare finns bestämmelser om att en särskild kommission, Finsk-svenska gränsälvscommissionen,

ska tillämpa gränsälvöverenskommelsen. Gränsälvskommisionen har sex medlemmar av vilka Finlands och Sveriges regeringar utser vardera tre. För beslut i kommissionen krävs majoritet i var och en av de nationella grupperna. Om sådan majoritet inte uppnås ska ärendet överlämnas för avgörande till regeringarna i Sverige och Finland. Det gäller dock inte ersättningsfrågor, där den mening gäller som omfattas av flertalet medlemmar från det land som en ersättningsfråga angår. Kommissionen biträds av ett kansli som finns i Haparanda.

Det geografiska området för överenskommelsen (gränsälvsområdet) omfattar gränsälvarna – Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige går – med sidogrenar och tillflöden, Torneälvens mynningsgrenar och del av kustvattenområdet utanför Torneälvens mynning. Bestämmelserna om fiske omfattar dock inte de sjöar och vattendrag som är tillflöden till gränsälvarna och de täcker bara en del av kustvattenområdet.

Överenskommelsens bestämmelser om byggande i vatten, vattenreglering och skydd mot vattenförorening är en utförlig materiell reglering av dessa frågor i gränsälvsområdet. Överenskommelsen ersätter till stor del den nationella lagstiftningen, men nationell lagstiftning ska tillämpas när relevanta bestämmelser saknas i överenskommelsen.

Enligt bestämmelserna om fiske ska i älvområdet finnas fiskådra i varje älvgrän. Inom kustvattenområdet ska utöver fiskådra finnas fredningszoner. För fiskådra och fredningszoner gäller särskilda regler som syftar till att säkra fiskens gång. Fångst av lax och öring är förbjuden i de innersta delarna av kustvattenområdet. Gränsälvskommisionen kan meddela bestämmelser om samfällt fiske efter lax eller öring i älvområdet och om att oberoende av riksgränsen upplåta rätt till fiske mot fiskekort.

I överenskommelsen finns ett allmänt stadgande om att de berörda vattenområdena ska nyttjas så att båda länderna får del av fördelarna av gränsvattendragen och gränsbygdens intressen främjas på bästa sätt. Särskild vikt ska fästas vid naturvårdsintresset. Så långt möjligt ska fiskbeståndet tryggas och förorening av vatten motverkas.

Gränsälvskommisionen har långtgående befogenheter. Den ska i de nationella myndigheternas ställe, med stöd i gränsälvöverenskommelsen, självständigt besluta i tillstånds- och ersättningsfrågor i ärenden som rör byggande i vatten, vattenreglering och skydd mot vattenförorening. I vissa avseenden får kommissionen besluta om föreskrifter på fiskeområdet. För Sveriges del innebär detta att kommissionen i gränsälvsområdet svarar för uppgifter som annars åligger miljödomstol, Fiskeriverket, länsstyrelsen med dess miljöprövningsdelegation eller kommunal nämnd. Kommissionen ska utöva tillsyn i samråd med vederbörande nationella myndigheter. Kommissionen har även vissa administrativa funktioner, bland annat beträffande fisket. Gränsälvskommisionens beslut kan överklagas endast i ersättningsfrågor. Beslut i övriga frågor vinner omedelbart laga kraft. Kommissionens befogenheter inskränks av regler om underställning till båda regeringarna av viktigare tillstånds- och fiskefrågor och om att vissa beslut i fiskefrågor ska stadfästas av båda regeringarna.

Kommisionens ärendetyper är av två slag, mål och ärenden. Till målen hör frågor om byggande i vatten, frågor om vattenförorening och

frågor om utsättning av fasta fiskeverk. Detsamma gäller frågor om ersättning för ianspråktagen egendom, skada, förlust eller intrång. Andra frågor som kommissionen ska pröva behandlas som ärenden. Till ärendena hör främst frågor om fiske.

Den till gränsälvsöverenskommelsen fogade fiskestadgan för Torne älvs fiskeområde ändrades 1987 genom en överenskommelse mellan regeringarna. Ändringen innebar att rätten att föreskriva om visst fiskeförbud och förbud mot vissa fiskeredskap överläts till gränsälvskommissionen. Ändringen genomfördes genom förordningen (1987:976) om ändring i kungörelsen (1971:1018) om tillämpning av stadgan för fisket inom Torne älvs fiskeområde. Sedan Högsta domstolen förklarat att förfarandet stred mot regeringsformens föreskrifter om överlåtelse av befogenhet till mellanfolklig organisation suspenderades tillämpningen av den ändrade bestämmelsen (se NJA 1996 s. 370). Regeringen har sedan dess utfärdat föreskrifter av det ifrågavarande slaget med stöd av lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

4.2 Krav i ramdirektivet för vatten

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EGT L 327, 22.12.2000, s. 1, Celex 32000 L0060), det s.k. ramdirektivet för vatten, ska ett avrinningsområde som täcker mer än ett medlemslands territorium hänföras till ett internationellt avrinningsdistrikt. Inom avrinningsområden där vattenanvändningen kan få gränsöverskridande effekter bör berörda medlemsländer samordna arbetet för att nå de miljömål som har ställts upp genom direktivet.

De berörda länderna ska se till att i synnerhet åtgärdsprogram för att uppnå miljömålen enligt direktivet samordnas för hela det internationella avrinningsdistriktet. Länderna ska också säkerställa samordning i syfte att utarbeta en gemensam förvaltningsplan för det internationella avrinningsdistriktet. För dessa frågor ska lämpliga administrativa arrangemang säkerställas.

För att ramdirektivets krav ska uppfyllas med avseende på Torneälvens internationella avrinningsdistrikt, behövs ett mer omfattande samarbete än tidigare mellan Sverige och Finland i frågor om vattenmiljö och vattenhushållning. De svenska och finska förhandlingsgrupper som arbetade med frågan om en ny finsk-svensk gränsälvsöverenskommelse föreslog att det i avvaktan på att förhandlingarna slutfördes skulle ingås ett särskilt avtal mellan Sverige och Finland om inrättandet av ett gemensamt svensk-finskt avrinningsdistrikt enligt ramdirektivets krav. Ett sådant avtal ingicks genom skriftväxling mellan Sverige och Finland den 3 oktober 2003 (SÖ 2003:26).

Ramdirektivet i övrigt har genomförts i Sverige (se prop. 2003/04:2, bet. 2003/04:MJU7, rskr. 2003/04:56 och prop. 2003/04:57, bet. 2003/04:MJU17, rskr. 2003/04:174 samt förordningen [2004:660] om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).

4.3 Arbetsgrupper

4.3.1 Den finska Arbetsgruppen för Torne älv

I Finland har en arbetsgrupp, Arbetsgruppen för Torne älv, haft i uppdrag att förbereda Finlands åsikter inför förhandlingar med Sverige om en reformering av gränsälvsöverenskommelsen. Fiskefrågorna i gränsälvsöverenskommelsen ingick dock inte i arbetsgruppens uppgifter. De har beretts av företrädare för Jordbruksdepartementet i Sverige och Jord- och skogsbruksministeriet i Finland samt de svenska och finska fiskemyndigheterna. Arbetsgruppen har, i en särskild samarbetsgrupp, haft informella överläggningar med företrädare för svenska departement, främst Miljödepartementet, och Länsstyrelsen i Norrbottens län (se avsnitt 4.3.2). Arbetsgruppen har redovisat sitt arbete i en promemoria (Arbetsgruppspromemoria JSM 2002:1 b, Slutrapport av arbetsgruppen för Torne älv, Helsingfors 2002, Jord- och skogsbruksministeriet).

Med anledning av de förändringar som har skett av den finska och svenska lagstiftningen samt för att leva upp till nya internationella bestämmelser måste enligt arbetsgruppen en ny gränsälvsöverenskommelse utarbetas. Gränsälvsarbetet bör utvecklas och fördjupas varvid speciell uppmärksamhet ska fästas vid lokala möjligheter att delta i gränsälvsarbetet.

Genom en ny överenskommelse bör enligt arbetsgruppen skapas förutsättningar för att i Torneälvens avrinningsområde uppfylla de krav som ställs av ramdirektivet för vatten. Att genomföra de av direktivet ålagda uppgifterna inom det gemensamma avrinningsområdet lämpar sig enligt arbetsgruppen inte för gränsälvskommissionen i dess nuvarande form. Det bedöms inte heller motiverat att behålla en kommission för tillståndsfrågor och inrätta en annan för andra vattenfrågor.

Arbetsgruppens slutsats var att den tillståndsprövning som nu görs av gränsälvskommissionen bör övertas av de nationella prövningssystemen. Man bör så långt möjligt säkerställa att medborgarna på bägge sidor av gränsen behandlas jämlikt i tillståndsfrågor. Arbetsgruppen ansåg det motiverat att som nu behandla vatten- och fiskefrågor i samma överenskommelse. Sambandet mellan fiskefrågor och vatten- och miljöskyddsfrågor har förstärkts genom EU-lagstiftningen. I den nya överenskommelsen bör enligt arbetsgruppen också skapas förutsättningar för gemensamma åtgärder för översvämningsbekämpning.

Genom den nya gränsälvsöverenskommelsen bör enligt arbetsgruppen inrättas ett samarbetsorgan som ska ha till uppgift att utveckla gränsälvsarbetet. Organet bör inom Torneälvens avrinningsområde samordna de uppgifter som följer av ramdirektivet för vatten. I tillståndsfrågor som behandlas i nationell ordning och påverkar gränsälvarna bör samarbetsorganet ges rätt att avge utlåtanden och att överklaga.

Remissynpunkter

Vid remissbehandlingen av den finska arbetsgruppens förslag lämnades synpunkter av justitieministeriet, inrikesministeriet, miljöministeriet, Lapplands miljöcentral, Lapplands länsstyrelse, Norra Finlands miljötillståndsverk, Lapplands förbund, Tornedalsrådet, Finsk-svenska gränsälvskommissionen och Sametinget.

Yttrandena var allmänt sett mycket positiva. Gränsälvskommissionen underströk betydelsen av att en ny gränsälvsöverenskommelse innehåller bestämmelser som i gränsälvsområdet säkerställer information och hörande samt att synpunkter av betydelse för gränsbygden beaktas.

I remissvaren betonades behovet av att inleda förhandlingar med Sverige om att revidera gränsälvsöverenskommelsen.

4.3.2 Den finsk-svenska samarbetsgruppen

De informella överläggningar i en särskild samarbetsgrupp som Arbetsgruppen för Torne älv hade med svenska tjänstemän från främst Miljödepartementet och Länsstyrelsen i Norrbottens län sammanfattas i en bilaga till arbetsgruppens rapport.

I samarbetsgruppen var man överens om att det är möjligt att avvara den särskilda regleringen i gränsälvsområdet av frågor om byggande i vatten och vattenföroreningar. Sådana frågor bör kunna prövas i de normala nationella förfarandena och gränsälvskommissionen bör avvecklas som tillståndsgivande organ. Samarbetsgruppen slog samtidigt fast att samarbete mellan länderna i dessa frågor kommer att vara viktigt även om prövningen förs över till nationella förfaranden.

Mot bakgrund av de krav på samordning som ställs i ramdirektivet för vatten enades man i samarbetsgruppen om att någon form av samarbetsorgan bör inrättas. Huvuduppgiften för samarbetsorganet skulle vara att säkerställa samordning av arbetet i Sverige och Finland med en förvaltningsplan för det internationella avrinningsdistriktet, som ramdirektivet kräver. Samarbetsorganet bör också ges rätt att yttra sig i tillståndsärenden motsvarande dem som nu handläggs av gränsälvskommissionen. Vidare bör samarbetsorganet få möjlighet att yttra sig i övriga ärenden som kan komma att påverka miljöförhållandena inom de områden som överenskommelsen omfattar.

Samarbetsgruppen inhämtade synpunkter på arbetet från berörda parter vid ett möte i Övertorneå i augusti 2000.

5 Den nya finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen

Sveriges och Finlands regeringar har fört förhandlingar om att ersätta 1971 års gränsälvsöverenskommelse med en ny överenskommelse. Förhandlingarna har skett mot bakgrund av grundliga utredningar i båda länderna och har haft som mål att anpassa gränsälvsarbetet till den utveckling på miljö-, vattenrätts- och fiskeområdet som har ägt rum de senaste decennierna. Resultatet av förhandlingarna är en ny gränsälvsöverenskommelse.

Gränsälvsöverenskommelsen inleds med hänvisningar till de principer och rättsakter inom den internationella vattenrättens område som bedöms vara av särskild betydelse för de frågor som behandlas i överenskommelsen. Överenskommelsens bestämmelser redovisas i avdelningar som innehåller allmänna bestämmelser, bestämmelser om samarbete mellan länderna, bestämmelser om det mellanstatliga samarbetsorganet (Finsk-

svenska gränsälvscommissionen), bestämmelser om verksamheter och åtgärder som kan orsaka gränsöverskridande verkningar och grundläggande bestämmelser om fiske. Avslutningsvis finns en avdelning med slutbestämmelser.

En administrativ stadga för gränsälvscommissionen är en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen. En stadga med närmare bestämmelser om fisket är likaså en integrerad del av överenskommelsen.

De enskilda artiklarna i gränsälvsöverenskommelsen och bestämmelserna i de två stadgorna kommenteras närmare i det följande.

Allmänna bestämmelser

De allmänna bestämmelserna grundas på de allmänna stadganden som finns i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Vidare skapar de allmänna bestämmelserna förutsättningar för att uppfylla de krav som ställs i ramdirektivet för vatten.

Det avrinningsområde inom vilket gränsälvsöverenskommelsen ska tillämpas har i stort sett samma avgränsning som enligt 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Kustvattenområdet är dock större än det som avgränsas i den nuvarande överenskommelsen och har anpassats till den definition av kustvattenbegreppet som finns i ramdirektivet för vatten. Områdenas huvudsakliga avgränsning illustreras av en karta som bifogas överenskommelsen. De avgränsade områdena på land och till havs utgör tillsammans ett finsk-svenskt avrinningsdistrikt i enlighet med vad som föreskrivs i ramdirektivet för vatten. För fisket gäller ett särskilt tillämpningsområde.

I överensstämmelse med vad som sägs i 1971 års gränsälvsöverenskommelse ska den nya överenskommelsen för såväl Sverige som Finland trygga ett skäligen nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar gränsregionen. Ett nytt syfte med överenskommelsen är att förebygga översvämning- och miljöolyckor. Ett nytt syfte är också att mellan länderna samordna det arbete som behövs för att i avrinningsdistriktet uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och nyttjande. Syftet är vidare att också i övrigt främja samarbetet i fiske- och vattenfrågor. Genom överenskommelsen ska vidare inrättas ett för Sverige och Finland gemensamt organ för det samarbete som behövs för att uppnå överenskommelsens syfte.

I likhet med vad som stadgas i 1971 års gränsälvsöverenskommelse finns i den nya överenskommelsen bestämmelser för gränsälvarna om ländernas lika rätt till vattnet, om nyttjande av vattenområde för vissa anordningar oberoende av riksgränsen, om rätt att ta vatten och is för husbehov och om rätt att färdas fritt.

Samarbete mellan länderna

Svenska och finska myndigheter ska ha som målsättning att upprätta gemensamma program och planer för att uppfylla gränsälvsöverenskommelsens syften. De nationella kvalitetsmålen för gränsälvarna ska samordnas så långt möjligt.

Företrädare för myndigheter som deltar i översvämningssbekämpning får, efter samtycke av det andra landet, överskrida riksgränsen när det är nödvändigt för att avvärja överhängande risk för skador vid gränsälvarna.

I likhet med vad som gäller enligt 1971 års gränsälvöverenskommelse ska vattenföringen övervakas där Tarendöälven lämnar Torneälven.

Mellanstatligt samarbetsorgan

För att fullgöra uppgifter i enlighet med gränsälvöverenskommelsen upprättas genom överenskommelsen ett mellanstatligt samarbetsorgan. Samarbetsorganet ges samma namn som den nuvarande kommissionen, Finsk-svenska gränsälvskommisionen. En administrativ stadga för kommissionen är en integrerad del av överenskommelsen.

Liksom nu ska Sverige respektive Finland utse tre ledamöter till kommissionen. Ordförandeskapet ska växla kalenderårsvis. Till kommissionen kan knytas sakkunniga för att biträda kommissionen.

Den nya gränsälvskommisionen ska, till skillnad från den nuvarande, inte ha någon beslutanderätt i miljö- eller fiskefrågor, utan ska i stället svara för en rad uppgifter i syfte att stärka samarbetet mellan länderna i sådana frågor som omfattas av gränsälvöverenskommelsen. Sålunda ska kommissionen utveckla samarbetet i avrinningsdistriktet och främja samverkan mellan de båda ländernas myndigheter för att samordna de program, planer och åtgärder vars syfte är att uppnå fastlagda mål för vattenkvaliteten och följa vattenstatusen. Vidare ska kommissionen främja samordningen av arbete med planer för att förebygga översvämnings- och miljöolyckor i gränsälvarna och arbete med naturskyddsplaner för gränsälvarna. Beträffande program och planer som rör avrinningsdistriktet ska kommissionen ansvara för att det lämnas för länderna gemensam information och för att det hålls gemensamma informationsmöten.

På kommissionen läggs en skyldighet att antingen tillstyrka eller avstyrka sådana program och planer som upprättas för avrinningsdistriktet.

Kommissionen ska uppmärksamma regeringarna på behov av sådana ändringar i gränsälvöverenskommelsen som tillämpningen av överenskommelsen och praxis i tillståndsärenden hos de nationella domstolarna och myndigheterna kan ge upphov till.

I frågor som hör till vatten- och miljölagstiftningen och som kan påverka gränsälvarnas eller kustvattenområdenas status eller nyttjande ges kommissionen rätt att yttra sig i tillståndsärenden, överklaga beslut i sådana ärenden och framställa om rättelse av överträdelse av tillståndsbeslut eller bestämmelse i författning. Kommissionen ges också rätt att lämna förslag och utlåtanden i andra ärenden som rör vattenfrågor i avrinningsdistriktet. Vad gäller fisket ska yttrande inhämtas från kommissionen i de fall där ansvarig myndighet saknar erforderlig och tillräcklig kompetens i frågan.

Kommissionen ges rätt till information från myndigheterna i Sverige och Finland om arbetet med program och planer för avrinningsdistriktet. Vidare åläggs domstolar och myndigheter att lämna information till kommissionen om sådana ärenden och beslut beträffande vilka kommissionen har givits befogenheter.

För handlingar som finns hos kommissionen gäller att handlingarna kommer att omfattas av handlingsoffentlighet på så sätt att myndigheter i de båda länderna ska pröva framställningar om att få del av kommissionens handlingar.

Kostnaderna för kommissionens verksamhet ska delas lika mellan Sverige och Finland.

Verksamheter med gränsöverskridande verkningar

För verksamheter och åtgärder i avrinningsdistriktet som kan orsaka gränsöverskridande verkningar för vattnets status eller nyttjande ersätter bestämmelser i överenskommelsen bestämmelserna i den s.k. nordiska miljöskyddskonventionen (se lagen [1974:268] med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige). När tillåtligheten eller tillstånd för en sådan verksamhet eller åtgärd prövas ska verkningar på den andra sidan nationsgränsen beaktas på samma sätt som motsvarande verkningar i det egna landet. Den som berörs eller kan beröras av en sådan verkning ska ha samma rättigheter som sakägare i landet där verksamheten eller åtgärden utförs. Detsamma gäller för talan om ersättning för skada.

Även andra som har rätt att i det egna landet föra talan eller yttra sig i ifrågasvarande slag av ärenden ska ha motsvarande rätt i det andra landet, i enlighet med det landets lagstiftning.

I varje land ska utses en myndighet som i det andra landet ska bevaka de allmänna intressena i ärenden om verksamheter eller åtgärder som kan orsaka gränsöverskridande verkningar. Denna s.k. bevakningsmyndighet ges rätt att begära utredning samt att bli hörd, föra talan och överklaga i samma utsträckning som myndighet eller annan företrädare för allmänna miljöintressen i det andra landet.

Domstol eller myndighet som prövar verksamhet eller åtgärd som kan ha gränsöverskridande verkningar för vattnet ska underrätta bevakningsmyndigheten i det andra landet om ärende som kommer in och informera om domar och beslut. Bevakningsmyndigheten ska svara för kungörelse, delgivning och kallelse i det egna landet.

Om det är nödvändigt för att i ett ärende bedöma de gränsöverskridande verkningarna får en domstol eller myndighet förrätta syn i det andra landet efter medgivande av och i samverkan med det landets bevakningsmyndighet.

Tillstånd får inte ges till vattenföretag som väsentligt kan påverka vattenförhållandena i en gränsälv utan föregående överläggningar mellan den svenska och den finska regeringen.

När tillstånd för en verksamhet eller åtgärd i en gränsälv krävs i både Sverige och Finland ska respektive domstol eller myndighet sträva efter att behandla ansökningarna samtidigt samt informera varandra om handläggningen och om beslut i ärendet. Verksamheten eller åtgärden får inte påbörjas i något av länderna förrän alla för ett tillstånd nödvändiga domar och beslut finns och har vunnit laga kraft i minst ett av länderna.

Tillståndsprövande domstol eller myndighet ska ansvara för att de som berörs under handläggningens gång ges tillräcklig information på såväl svenska som finska samt svara för att sammanfattningar av tillståndsansökan och dom eller beslut finns på bägge språken. Domstolen eller myndigheten ska också svara för att ansökningshandlingarna i nödvändig utsträckning finns på svenska och finska.

Fiskebestämmelser

Överenskommelsens och fiskestadgans bestämmelser om fiske gäller i ett särskilt tillämpningsområde, benämnt Torneälvens fiskeområde. Detta omfattar såväl de s.k. gränsälvarna som ett område i havet.

Såvitt gäller fiskeområdets utsträckning i gränsälvsområdet har båda länderna gjort bedömningen att utsträckningen inte behöver förändras i förhållande till vad som har gällt enligt 1971 års överenskommelse. Fiskeområdet kommer därför i denna del även i framtiden att omfatta gränsälvarna Könkämä och Muonio och den del av Torneälven och de sjöar som utgör riksgräns, vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, samt Torneälvens mynningsgrenar. I överenskommelsen förtydligas att biflöden till gränsälvarna inte ingår i fiskeområdet. Så är inte heller fallet enligt 1971 års överenskommelse, men detta har ansetts inte framgå tillräckligt klart. Med en sidogren till en älv avses en förgrening av älven som efter att på en sträcka ha löpt avskilt från älven åter förenas med denna. Ett biflöde till en älv är ett vattendrag som mynnar i älven.

Den del av fiskeområdet som ligger i Bottenviken på den svenska sidan av riksgränsen är däremot betydligt mindre i den nya överenskommelsen än i 1971 års överenskommelse. Tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna i havet kommer därför att vara ungefär lika stort i båda länderna. Koordinater för de brytningspunkter som avgränsar fiskeområdet i havet anges i bilaga 1. Denna bilaga har upplysningskaraktär och är avsedd att underlätta tillämpningen av stadgan. Bilagan överensstämmer såvitt avser en del av definitionen av riksgränsen (punkt 444, brytpunkt IV) inte helt med den gränsöversyn som nyligen genomförts (Prop. 2008/09:188, bet. 2009/10:UU8, rskr. 2009/10:15). Den fastställda gränsöversynen har företräde framför bilagan till stadgan.

I överenskommelsen finns de grundläggande bestämmelserna om regleringen av fisket i Torneälvens fiskeområde. Närmare bestämmelser om fisket finns i en bilaga till överenskommelsen, Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde, som är en integrerad del av överenskommelsen.

I överenskommelsen finns en från svensk rätt avvikande bestämmelse om fiskådra. Genom överenskommelsen förpliktar sig parterna att även utanför fiskeområdet upprätthålla ett regelverk med syfte att främja fiskbestånden. Detta gäller bl. a. de delar av de s.k. fredningszonerna på svenskt vatten i havsområdet som genom överenskommelsen övergår i svensk förvaltning.

I en särskild artikel hänvisas till att det i fiskestadgan anges vilka myndigheter som ska förvalta fisket och utfärda ytterligare föreskrifter m.m. Parterna åtar sig att samarbeta om forskning och statistik samt att skydda fiskbestånden mot sjukdomar och inplantering av fisk som är främmande för området. Vidare föreskrivs att nationella bestämmelser om brott mot fiskelagstiftningen ska tillämpas på brott mot överenskommelsens och stadgans fiskebestämmelser och på bestämmelser som givits med stöd av överenskommelsen.

Slutbestämmelser

Tvist mellan länderna om tolkningen eller tillämpningen av överenskommelsen ska lösas på det sätt som länderna enas om. Om ett av länderna begär förhandling ska förhandlingar inledas inom tre månader.

På begäran av ett av länderna ska man, senast inom tre månader, mötas för att se över överenskommelsens tillämpning. Överenskommelsen med bilagor kan ändras genom överenskommelse mellan länderna. Vartdera landet kan säga upp överenskommelsen. En uppsägning träder i kraft tolv månader efter det att ett skriftligt meddelande om uppsägning har mottagits av det andra landet. I händelse av uppsägning ska länderna säkerställa att de kan uppfylla sina internationella förpliktelser.

När överenskommelsen träder i kraft upphör Överenskommelsen mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar av den 17 februari 1949, Gränsälvsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland av den 16 september 1971 (1971 års överenskommelse) och Avtalet mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt av den 3 oktober 2003 (SÖ 3003:26).

När överenskommelsen träder i kraft ska de ärenden som är anhängiggjorda hos den nuvarande gränsälvscommissionen överlämnas till domstol eller myndighet i det land som berörs. I ärenden där underrättelse och kungörelse har skett enligt bestämmelserna i 1971 års överenskommelse när den nya överenskommelsen träder i kraft ska de materiella reglerna i 1971 års överenskommelse gälla. I övrigt ska nationella bestämmelser tillämpas.

Tillstånd som har meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse ska fortsätta att gälla som om de var meddelade med stöd av nationell lagstiftning. Bestämmelserna i den lagstiftningen ska tillämpas vid omprövning och tillsyn.

Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse innan den nya överenskommelsen har trätt i kraft ska dömas till ansvar enligt då gällande lag. Den som bryter mot bestämmelser i ett sådant tillstånd efter det att den nya överenskommelsen har trätt i kraft ska dömas till ansvar enligt gällande lag.

De medel som influtit från försäljning av fiskekort enligt beslut av 1971 års Finsk-svenska gränsälvscommission ska överföras till Närings- trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket när överenskommelsen träder i kraft. Övriga tillgångar ska med avdrag för skulder överföras till den nya kommissionen när överenskommelse träder i kraft. Från samma tidpunkt ska i tillståndsbeslut fastställda avgifter till Finsk-svenska gränsälvscommission betalas till den nya kommissionen.

De handlingar som finns hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvscommission ska överlämnas till den nya kommissionen.

Fiskenät som inte uppfyller de nya bestämmelserna i fiskestadgan om fiskeredskapens konstruktion får användas under en övergångstid på tre år från överenskommelsens ikraftträdande.

Avslutningsvis framgår av slutbestämmelserna att överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter det att Sverige och Finland har underrättat varandra om att nödvändiga konstitutionella krav är uppfyllda.

Den administrativa stadgan

Den administrativa stadgan för den Finsk-svenska gränsälvscommissionen innehåller bestämmelser om hur kommissionens verksamhet ska organiseras.

Kommissionens kansli ska ligga i gränsbygden. Kommissionen ska ha en sekreterare och kan anlita biträdande sekreterare och annan kanslipersonal.

Kommissionen är beslutför när samtliga sex ledamöter är närvarande. För att kunna fatta ett beslut måste minst två ledamöter från vardera landet vara eniga. Om kommissionen inte inom utsatt tid kan tillstyrka eller avstyrka program och planer för avrinningsdistriktet ska berörda myndigheter underrättas.

I den administrativa stadgan finns bestämmelser om hur kommissionens arbete ska organiseras och om ersättningar och tjänstevillkor för kommissionens ledamöter och sakkunniga samt för personalen.

Kommissionen ska till Sverige och Finland lämna ett förslag till budget för nästkommande kalenderår. Revisionsberättelse och årsberättelse ska lämnas årligen.

Kommissionens kansli ska vara öppet för allmänheten på bestämda tider. Handlingar som lämnas in till kommissionen ska vara på ett språk som enskilda har rätt att använda i kontakter med myndigheter i respektive land. Kommissionen ska ansvara för de översättningar av handlingar som behöver göras. Vid behov ska kommissionen upprätta protokoll på såväl svenska som finska.

En arbetsordning ska fastställas av kommissionen själv.

Fiskestadgan

Fiskestadgan utgör en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen och har således samma traktaträttsliga status som denna. Den innehåller regler för fisket inom Torneälvens fiskeområde.

Fiskeområdet utgör huvudsakligen enskilt vatten i vilket fisket tillhör fastighetsägaren. I likhet med annan reglering av fiske innebär överenskommelsen i denna del att fiskerätten i området inskränks i beståndsvårdens intresse. Inskränkningarna bedöms stå i överensstämmelse med regeringsformens bestämmelser om egendomsskyddet.

I den inledande bestämmelsen anges att syftet med regleringen är att med hänsyn till ett skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar hela gränsregionens intressen åstadkomma en rimlig och rättvis balans ur beståndssynpunkt och nyttjandesynpunkt mellan de sammantagna fiskeintressena i fiskeområdet. Bestämmelserna i stadgan och beslut som har meddelats med stöd av den får inte tillämpas i strid med det angivna syftet eller med ländernas övriga internationella åtaganden, särskilt EU:s gemensamma fiskeripolitik. Härigenom sätts en ram som ska beaktas vid framtida beslut som meddelas med stöd av stadgan. Utgångspunkten är att, med hänsyn tagen till fiskbestånden, det fiske som redan idag bedrivs i området ska kunna fortgå och ges goda och stabila förutsättningar samtidigt som nya fiskerelaterade verksamheter ska kunna etableras och utvecklas till nytta för hela Tornedalen.

Fiskeområdet delas i stadgan upp i två delar, älvsområdet, som utgörs av området norr om en bestämd linje, och havsområdet, som ligger söder om linjen.

I havsområdet finns fredningszoner, vars läge närmare anges genom koordinater i bilaga 1 till fiskestadgan. I fredningszonerna gäller särskilda restriktioner vid fiske. Nationella regler om fiskevårdsavgift gäller

enligt stadgan vid fiske i fiskeområdet. Fiskevårdsavgift tas inte ut i Sverige. Stadgans bestämmelse om fiskevårdsavgift innebär inte ett åtagande för Sverige att införa en sådan avgift.

I stadgan finns ett antal detaljbestämmelser om fisket. Sålunda anges vilka fiskeredskap som får användas vid fiske efter lax, öring och andra fiskarter och vilka fiskeredskap och fiskemetoder som det råder totalt förbud mot. Vidare finns bestämmelser om utformningen av fiskeredskap beträffande garnmaterial, maskstorlek och längden på garnredskap samt om märkning av fiskeredskap. I stadgan återfinns vidare det grundläggande förbudet mot fiske efter lax och öring samt de undantag som gäller från förbudet och övriga bestämmelser om fiskesäsongen i älvområdet och havsområdet.

Genom nationella bestämmelser får senare startdatum än som anges i stadgan fastställas för de olika fiskarkategoriernas fiske med fasta redskap i havsområdet. Yrkesfisket eller annat fiske med fasta redskap ska dock inledas senast den 29 juni. De nationella bestämmelserna får även avse redskapsbegränsningar. Syftet är att göra det möjligt att anpassa fiskestarten för yrkes- och binäringsfiskare i området efter de motsvarande datum som gäller i respektive land i övrigt.

I förhandlingarna om en ny överenskommelse har särskilt fiskesäsongens början med avseende på lax varit en väsentlig fråga. En begränsning i tiden av användningen av fasta redskap för fiske efter annan fisk än lax och öring bidrar till att trygga uppgången av tidig lax i älven.

Reglerna för öringsfiske har diskuterats under förhandlingarna utifrån det särskilda skyddsbehov som konstaterats för öringen. Länderna är ense om att reglerna kan behöva ses över ytterligare. Bl. a. har förslag övervägts om att införa förbudstid för fiske med förankrade nät inom 3-meterskurvan under perioden oktober–december och att ersätta minimimått med ett längdintervall i syfte att freda könsmogen öring i älven. Länderna har dock inte kunnat enas om dessa åtgärder, utan har för avsikt att följa frågan inom ramen för det gemensamma forskningsarbetet.

För vissa fiskarter anges minimimått. Det finns också särskilda bestämmelser om spöfiske, om fiske från förankrad båt och om förbud mot fiske från båt med motor. Fiske från förankrad båt efter lax och öring får inte störa andras fiske. Fiskeriverket och Närings-, trafik och miljöcentralen i Lappland får var för sig, om det finns särskilda skäl, besluta om undantag i det enskilda fallet från det grundläggande förbudet mot att fiska från båt med användning av motor. Möjligheten tar främst sikte på de behov av undantag som kan finnas inom turistnäringen och i andra särskilda fall. Det följer direkt av stadgan att förbudet inte gäller den som har en funktionsnedsättning som försvårar användningen av båt utan motor. Denna kategori av fiskande behöver således inte ansöka om undantag. Vidare anges att regeringarna eller de myndigheter som respektive regering utser får avtala om från stadgan avvikande bestämmelser om tillåtna fisketider och fiskemetoder, tillåtna redskap, det antal redskap som får användas eller andra tekniska regler samt under vilka förutsättningar detta får ske. Överenskommelser får också ingås om vilka fångstplatser i älvområdet som ska omfattas av bilaga 2 till fiskestadgan. Bilagan har utformats med utgångspunkt i en förteckning över traditionella fångstplatser som förts av gränslävscommissionen. På dessa fångstplatser gäller särskilda bestämmelser om tillåtna fiskeredskap och fisketider. Detta sammanhänger

med fisket med not, flytnät och håv som utgör en tradition bland befolkningen längs älven och även har betydelse för turismen. Särskilt stor traditionell betydelse har laxfisket före midsommar.

Reglerna om tillåten fiskestart ska ses över årligen. Översynen förutsetts ske på ett av länderna gemensamt framtaget underlag om beståndssituationen. Företrädare för lokala intressen ska höras innan beslut fattas, eftersom den lokala förankringen av bestämmelserna är av stor betydelse.

I stadgan anges vilka nationella myndigheter som i övrigt ska ansvara för förvaltningen av fisket i området, nämligen i Sverige Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län och i Finland Närings-, trafik och miljöcentralen i Lappland.

Fiske efter lax och öring i älvområdet i Haparanda och Övertorneå kommuner omfattas av statens s.k. regalrätt. Staten kan upplåta rätt till fiske efter lax och öring i dessa områden. Staten kan även upplåta fiskerätt på statens mark. Fiskeriverket och Närings-, trafik och miljöcentralen i Lappland får enligt fiskestadgan ingå avtal med övriga innehavare av fiskerätt i älvområdet om gemensamt fisketillstånd för fiske utan hinder av riksgränsen. Intäkterna ska sättas in på ett för länderna gemensamt konto. Medlen ska fördelas mellan de deltagande fiskerättshavarna i proportion till deras andel i fisket. Återstående medel ska användas till att finansiera gemensamt beslutade åtgärder för fiskekontroll och forskning i området.

Tillstånd till fiskeuppvisningar och fisketävlingar samt fiske för vetenskapliga ändamål får, beroende på vilket slag av bestämmelser tillståndet avser, beviljas av Fiskeriverket eller Länsstyrelsen i Norrbottens län. I Finland prövas sådana tillståndsfrågor av Närings-, trafik och miljöcentralen i Lappland efter överenskommelse med det andra landets myndighet.

För övervakning av fisket ansvarar Länsstyrelsen i Norrbottens län och Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland samt de övriga nationella organ som kontrollerar fisket. För den fysiska kontrollen i Sverige till sjöss svarar Kustbevakningen. Fiskeriverket ansvarar för landningskontrollen. Tillsynen ska vara riskbaserad.

Det får inrättas gemensamma övervakningspatruller, bestående av behöriga kontrollanter från de båda länderna. När övervakningen sker i det ena landet har det andra landets behöriga personal observatörsstatus.

Kontrollmyndigheterna ska vid behov utbyta information.

Nationell fiskelagstiftning gäller i fiskeområdet, om inte särskilda regler finns i stadgan.

6 Lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner den nya gränsälvsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland.

Överenskommelsen ska, utom fem artiklar om fiske och fiskestadgan, införlivas i svensk rätt genom en särskild lag som innebär att överenskommelsen gäller som lag i Sverige.

Utredningens förslag i fråga om den nya gränsälvsoverenskommelsens innehåll överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Ramdirektivet för vatten ingick inte i förutsättningarna för utredningen, varför dess förslag inte omfattade de nu föreslagna bestämmelserna om fördjupad samordning och en ny gränsälvskommission.

Remissinstanserna är eniga om att en revidering av gränsälvsoverenskommelsen är nödvändig. De flesta har förordat den av utredningen rekommenderade formen för en ny gränsälvsoverenskommelse. *Finsk-svenska gränsälvskommissionen*, *Kiruna kommun* och *Torne-Lainio-Muonio Älvars Förening* har dock anfört att man inte behöver avskaffa gränsälvskommissionen. Den sistnämnda åsikten har upprepats under den fortsatta handläggningen av ärendet, senast av *Tornedalsrådet* som har anfört att kommissionen är viktig för Tornedalen såsom en garant för obyråkratisk, snabb och likvärdig behandling av tillståndsfrågor på båda sidor om riksgränsen och därför bör ha kvar sina befogenheter kompletterade med ett system för överprövning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag.

Haparanda kommun, *Övertorneå kommun* och *Vuono och Haparanda skifteslags samfällighetsförening* har framfört att prövningsrätten inte bör övergå från den nuvarande gränsälvskommissionen till nationella prövningsorgan. *Naturvårdsverket* däremot har välkomnat en överflyttning eftersom det innebär ett enhetligt och likformigt förfarande i hela landet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har anfört att den nya gränsälvskommissionen inte bör ha rätt att överklaga beslut i tillståndsärenden samt att kommissionens rätt till information är alltför vid.

SMHI har bl.a. påpekat att de gränser för kustområdet som definierats i förslaget inte anpassats efter de gränser som fastställts för rapportering till Europeiska unionen enligt ramdirektivet för vatten.

Kammarrätten i Sundsvall har påtalat dels att det som regleras i artikel 11 i överenskommelsen inte är intervention enligt rättegångsbalkens regler, dels att bestämmelserna om offentlighet i artikel 13 kan ge upphov till cirkelresonemang och öppnar för valmöjligheter när det gäller behöriga domstolar och myndigheter.

Både *Hovrätten för övre Norrland* och *Kammarrätten i Sundsvall* har haft synpunkter på hur prövningen i Finland och Sverige ska kunna samordnas.

Naturvårdsverket har framfört att de stödjer att merparten av överenskommelsen införlivas genom inkorporation.

Sametinget har bl.a. anfört att domstolar och myndigheter, ska tillhandahålla information på svenska, finska och samiska och att det nya samarbetsorganet bör vara trespråkigt.

Skälen för regeringens förslag

Den nu gällande gränsälvsoverenskommelsen har varit oförändrad sedan tillkomsten 1971, förutom mindre ändringar i fiskestadgan. Den nationella lagstiftningen i frågor som överenskommelsen reglerar har i både Sverige och Finland ändrats betydligt. Det gäller också det internationella regelverket. Gränsälvsoverenskommelsen är därför omodern och

strider i vissa avseenden mot internationell rätt, främst EU-rätten. Därtill kan överenskommelsen innebära hinder för att tillämpa den nationella lagstiftningen om det i samma fråga finns bestämmelser i överenskommelsen. Vad gäller frågor om såväl byggande i vatten och vattenföreningar som fiske finns det nationella föreskrifter som är mer långtgående än gränsälvöverenskommelsens motsvarande bestämmelser. Dessa omständigheter, särskilt nödvändigheten att fullt ut genomföra EU:s lagstiftning i gränsälvområdet, gör att en ändring av överenskommelsen är angelägen. Regeringarna i Sverige och Finland är överens om detta.

Regeringen delar Gränsälvutredningens bedömning att det också framgent behövs någon form av överenskommelse mellan Sverige och Finland med gemensamma bestämmelser för gränsälvområdet. Det är dock svårt att hålla ett detaljerat särskilt regelverk för gränsälvområdet levande i förhållande till den utveckling som sker inom de berörda rättsområdena. Detta gäller såväl i förhållande till nationella bestämmelser som fortlöpande tillkommer som i förhållande till internationella åtaganden som Sverige respektive Finland förbinder sig att uppfylla.

Lagstiftningen om och synen på de frågor som gränsälvöverenskommelsen omfattar har blivit mer samstämd mellan Sverige och Finland än vad som var fallet när 1971 års överenskommelse kom till. Det är en följd av bland annat internationella överenskommelser och konventioner där både Sverige och Finland är parter. Sverige och Finland blev båda EU-medlemmar 1995. Särskilt EU-rätten har inom såväl miljö- som fiskeområdet i hög grad påverkat förutsättningarna för den nationella lagstiftningen. Det kan förväntas att EU-lagstiftningen även i fortsättningen kommer att medföra att bestämmelserna i de bägge länderna inom berörda rättsområden blir alltmer likvärdiga.

De sålunda ändrade förutsättningarna innebär ett mindre behov av särskilda regler för gränsälvområdet i frågor som är av gemensamt intresse för de båda länderna.

En gemensam utgångspunkt för Sverige och Finland har varit att den nya överenskommelsens övergripande syfte ska vara att främja samarbetet mellan länderna för att trygga nyttjandet av gränsälvarna så att båda länderna kan tillgodogöra sig vattendragen på ett skäligt sätt och så att gränsregionens intressen främjas. Detta är i linje med den gällande gränsälvöverenskommelsen. Vidare ska förutsättningar skapas för att samordna de åtgärder som kan behövas för att i gränsälvområdet uppnå angivna mål för vattnets kvalitet och hållbara nyttjande.

För sådana frågor som rör byggande i vatten och vattenföreningar är lagstiftningen i Sverige respektive Finland i hög grad likvärdig. Regeringen bedömer att det kommer att vara fallet även i fortsättningen. Prövningen av en åtgärd eller verksamhet bör därför, på respektive lands sida i gränsälvområdet, kunna göras i huvudsak med tillämpning av de nationella bestämmelserna och av en nationell domstol eller myndighet. Detta innebär att det inte längre finns behov av att överlåta någon beslutanderätt i dessa frågor till ett särskilt organ, såsom fallet har varit med den nuvarande gränsälvskommisionen.

Den nuvarande gränsälvskommisionens beslut kan överklagas endast vad avser frågor om ersättning. Beslut i övriga frågor vinner omedelbart laga kraft. Någon sådan inskränkning gäller inte för motsvarande beslut

meddelade i övriga landet. En överföring av prövningen till nationella instanser innebär ett enhetligt och likformigt förfarande i hela landet med oinskränkta möjligheter att överklaga beslut till högre instans, vilket förenklar för allmänheten och ökar förutsägbarheten. Prövningen blir också mer allsidig eftersom all miljöpåverkan prövas i ett sammanhang. Avståndet mellan allmänheten och beslutsfattarna minskar då prövningsärenden i första instans förs över till kommuner eller länsstyrelsen. Regeringen delar således inte Haparanda kommuns och Övertorneå kommuns bedömning att prövningsrätten bör ligga kvar hos gränsälvskommissionen.

Hovrätten för övre Norrland och Kammarrätten i Sundsvall har framfört att regleringen i artikel 21 när det gäller samordning av mål och ärenden är bristfällig. Eventuella samordningsregler när det gäller handläggning av mål och ärenden måste dock tas fram i samarbete med Finland. Om det i framtiden visar sig att ytterligare samordningsregler behövs kan detta tas upp vid en eventuell översyn i enlighet med artikel 31.

Northland Resources AB har framfört att konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, SÖ 1992:1 (Esbokonventionen), innebär en dubblering av prövningsprocessen i vissa delar. Regeringen konstaterar att lagrådsremissens förslag när det gäller överflyttning av mål och ärenden till nationella myndigheter och domstolar innebär att ett enhetligt regelverk framöver kommer att gälla för verksamheter i Sverige med gränsöverskridande miljöeffekter.

Hovrätten för övre Norrland har framfört farhågor om att bestämmelserna om offentlighet i artikel 13 kan öppna upp för valmöjligheter när det gäller behöriga domstolar och myndigheter. Syftet med artikel 13 har varit att garantera samma öppenhet hos det gemensamma samarbetsorganet som hos nationella myndigheter i Sverige och Finland. De särskilda bestämmelserna i artikel 13.2 och 13.3 avser att säkerställa en möjlighet att överklaga beslut om utlämnande av handlingar som finns hos det gemensamma samarbetsorganet. Regeringen delar inte hovrättens bedömning att artikel 13 öppnar upp för cirkelresonemang eller att den öppnar upp för valmöjligheter när det gäller behöriga domstolar och myndigheter.

För att i gränsälvsområdet reglera förhållanden av gränsöverskridande karaktär behöver det finnas vissa för Sverige och Finland gemensamma bestämmelser såsom t.ex. om att verkningar av en viss verksamhet eller åtgärd beaktas på samma sätt på båda sidor om nationsgränsen och att sakägare, oberoende av land, har samma rättigheter.

Även om gränsälvskommissionen inte behöver finnas kvar som ett tillståndsgivande organ, är Sverige och Finland överens om att ett gemensamt samarbetsorgan bör finnas för gränsälvsområdet. En avsikt med ett sådant organ är att säkerställa att gränsbygdens intressen kan föras fram. Samarbetsorganet bör därför ges rätt att yttra sig i ärenden som motsvarar dem som i dag handläggs av gränsälvskommissionen och att överklaga de nationella domstolarnas och myndigheternas beslut i sådana ärenden. Regeringen delar således inte Länsstyrelsen i Norrbotten synpunkt att samarbetsorganet, med hänsyn till det nya samarbetsorganets uppgifter i övrigt enligt den nya överenskommelsen, inte bör ges rätt att överklaga beslut och ärenden. Samarbetsorganet bör även bevaka tillämpningen av gränsälvsöverenskommelsen och följa upp bestämmelser och tillstånd på

miljöområdet som gäller inom gränsälvområdet. Några beslutsfunktioner behöver det nya organet däremot inte ha, till skillnad från den nuvarande gränsälvscommissionen. När det gäller fiske ska commissionen dock endast beredas tillfälle att yttra sig i de fall där ansvarig myndighet saknar erforderlig kompetens.

Av den administrativa stadgan för Finsk-svenska gränsälvscommissionen följer att handlingar som lämnas in till commissionen ska vara skrivna på ett språk som enskilda har rätt att använda i sin kommunikation med myndigheter i respektive land. Det finns dock ingenting i överenskommelsen som kräver att det nya samarbetsorganet ska vara trespråkigt, såsom Sametinget förordat.

EU-rättsliga åtaganden

En utgångspunkt i arbetet med den nya gränsälvsöverenskommelsen har varit att den ska vara anpassad till gjorda internationella och EU-rättsliga åtaganden och inte utgöra något hinder för tillämpningen av tillkommande direktiv och konventioner.

Enligt ramdirektivet för vatten (se avsnitt 4.2) ska ett avrinningsområde som täcker mer än ett medlemslands territorium hänföras till ett internationellt avrinningsdistrikt. Direktivets krav beträffande Torneälvens avrinningsområde förutsätter därmed ett mera omfattande samarbete än hittills mellan Sverige och Finland. I förhandlingsarbetet har det varit en för Sverige och Finland gemensam utgångspunkt att i en ny gränsälvsöverenskommelse reglera vad som enligt ramdirektivet för vatten rör ländernas särskilda skyldigheter i det internationella avrinningsdistriktet. Det tidigare nämnda gemensamma samarbetsorganet bör ha som uppgift att medverka i den samordning mellan länderna av åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som följer av direktivet. Naturvårdsverket har framfört att det är oklart om det nya samarbetsorganet ska ha en självständig roll eller om det ska ha en till vattenmyndigheten endast kompletterande roll när det gäller den samordning som ska ske enligt ramdirektivet för vatten. Av artikel 10 följer att commissionen ska främja samordningen mellan parternas myndigheter, inte att commissionen ska ta över det arbetet. Naturvårdsverket har även i övrigt haft synpunkter på terminologin i överenskommelsen i förhållande till miljöbalken. Det kan dock konstateras att terminologin i en bilateral överenskommelse inte alltid kan överensstämma helt med övriga begrepp i svensk lagstiftning. I artikel 5 används begreppet "nationella kvalitetsmål". Denna term omfattar de inom vattenförvaltningen använda begreppen miljökvalitetsnormer och kvalitetskrav.

Ett nära anknutet direktiv, det s.k. översvänningsdirektivet, antogs av Europaparlamentet och rådet i oktober 2007 (Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvänningsrisker, EUT L 288, 6.11.2007, Celex 32007L0060). Syftet med översvänningsdirektivet är att upprätta en ram för bedömning och hantering av översvänningsrisker i syfte att minska de ogynnsamma följderna för människors hälsa, miljön, kulturarvet, ekonomisk verksamhet och infrastruktur i samband med översvämningar i gemenskapen. För att uppnå detta syfte ålägger direktivet medlemsstaterna att göra en preliminär bedömning av översvänningsrisker, med

utgångspunkt i den preliminära bedömningen för varje vattendistrikt redovisa i vilka områden betydande översvämningsrisker finns, samt utarbeta kartor över översvämningshotade områden och över översvämningsrisker. På grundval av kartorna ska planer för hantering av översvämningsrisker (riskhanteringsplaner) utarbetas. Den preliminära bedömningen av översvämningsrisker ska vara slutförd senast den 22 december 2011, kartorna över översvämningshotade områden och över översvämningsrisker ska vara färdigställda senast den 22 december 2013 och riskhanteringsplanerna ska vara färdigställda och offentliggjorda senast den 22 december 2015. Dokumenten ska därefter ses över och vid behov uppdateras inom vissa tidsintervall. I Sverige har direktivet bl.a. genomförts genom förordningen (2009:956) om översvämningsrisker. I förordningen ges Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt länsstyrelser i uppgift att ta fram de bedömningar, kartor och planer som direktivet kräver. Arbetet enligt förordningen ska, i den utsträckning det är lämpligt, samordnas med arbetet enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Förordningen ålägger vidare de aktuella svenska myndigheterna att samordna sitt arbete med den eller de myndigheter som har motsvarande uppgifter i Finland och Norge, när dessa länder berörs. Det tidigare nämnda gemensamma samarbetsorganet mellan Finland och Sverige bör ha som uppgift att medverka i den samordning mellan länderna som kan krävas med anledning av översvämningsdirektivet, i likhet med ansvarsfördelningen när det gäller ramdirektivet för vatten.

Enligt artikel 2 är överenskommelsen tillämplig även på vissa kustvattenområden utanför baslinjen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi) (EUT L 164, 25.6.2008, s. 19, Celex 32008L0056) är enligt artikel 2.1 och 3.1 tillämpligt på vatten, havsbotten och underliggande jordlager som ligger på havssidan av den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning. Det s.k. marina direktivet ska vara genomfört den 15 juli 2010. En bedömning av om gränsälvskommissionen ska ha en roll under det marina direktivet får avgöras vid genomförandet av nämnda direktiv.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/1/EG av den 15 januari 2008 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (EUT L 24, 29.1.2008, s. 8, Celex 32008L0001), det s.k. IPPC-direktivet, föreskriver samordnad prövning av alla utsläpp från vissa större anläggningar. Eftersom den gällande gränsälvsöverenskommelsen föreskriver särskild prövning av utsläpp till vatten måste övriga utsläpp prövas i annan ordning, vilket alltså inte är förenligt med IPPC-direktivet. Direktivet innehåller också bestämmelser om att samråd mellan berörda länder bör organiseras rörande tillståndsansökningar för anläggningar som kan medföra betydande negativ miljöpåverkan i en annan medlemsstat. Samråd ska ske enligt principen om ömsesidig och lika behandling. Det är osäkert om tillämpningen av den gällande gränsälvsöverenskommelsen uppfyller direktivets krav i detta avseende. Att i enlighet med den nya gränsälvsöverenskommelsen tillämpa de nationella prövningsreglerna, som är anpassade till direktivet, löser dessa problem.

Enligt rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EGT L 175, 5.7.1985, s. 40, Celex 31985L0337), det s.k. MKB-direktivet ska miljöfrågorna beaktas på ett så tidigt stadium som möjligt. För projekt som kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att påverkan bedöms innan tillstånd ges. Direktivet genomförs med miljöbalken, men i den nuvarande gränsälvöverenskommelsen finns ingen motsvarande skyldighet att genomföra miljökonsekvensbedömningar. Detta borde i och för sig medföra att tillämpningen av gränsälvöverenskommelsen kompletteras med motsvarande bestämmelser i miljöbalken, men så sker inte i tillräcklig omfattning. MKB-direktivet innehåller även bestämmelser om att uppgifter för bedömning av miljöpåverkan av projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat medlemsland, ska vidarebefordras till det landet för att läggas till grund för ömsesidigt och jämställt samråd. Den nya gränsälvöverenskommelsen, som ju innebär att de nationella prövningsreglerna ska tillämpas, garanterar att MKB-direktivets bestämmelser följs.

Genomförande i lag

Gränsälvöverenskommelsen innehåller bestämmelser som berör såväl myndigheters som enskildas handlande. Detta innebär att dess bestämmelser måste införlivas i svensk författning för att bli tillämpliga i landet. Detta kan ske antingen genom att det i lag eller annan författning föreskrivs att överenskommelsens bestämmelser ska gälla direkt i Sverige (inkorporation) eller genom att överenskommelsens bestämmelser omarbetas och infogas i en svensk författningstext (transformation).

Bestämmelserna i 1971 års gränsälvöverenskommelse är införlivad i svensk författning genom inkorporation (se avsnitt 4.1). Att så ska vara fallet även med den nya gränsälvöverenskommelsen har varit en förutsättning i utredningen och vid det efterföljande arbetet med att ta fram överenskommelsen. Bestämmelserna i överenskommelsen är följaktligen utformade på ett sådant sätt att de direkt kan tillämpas av de myndigheter och enskilda som berörs av dem. Överenskommelsen har därtill en officiell version på svenska, varför det inte finns någon översättningsproblematik. Metoden tillämpas även på andra liknande överenskommelser på miljöområdet såsom den nordiska miljöskyddskonventionen (se avsnitt 5) och den svensk-norska vattenrättskonventionen (se lagen [1929:404] om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929).

Mot denna bakgrund bör även fortsättningsvis inkorporation vara den huvudsakliga metoden för att införliva gränsälvöverenskommelsen i svensk rätt, varför en lag som innebär ett sådant genomförande av gränsälvöverenskommelsen föreslås. Av skäl som utvecklas nedan (se avsnitt 7) bör emellertid artiklarna 23, 24 och 26 samt fiskestadgan undantas och i stället transformeras till nya bestämmelser i fiskelagen (1993:787) och föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen. Till följd av att fiskestadgan undantas från lagen utelämnas även artikel 25. Också artikel 29 undantas från lagen, eftersom åtagandet i denna artikel genomförs genom ändringar i fiskelagen.

7 Lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Regeringens förslag: Överenskommelsens bestämmelser som reglerar fiske ska införas i fiskelagen (1993:787) och föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

Utredningen rekommenderade att de gemensamma bestämmelserna om fiske integreras i den nationella fiskelagstiftningen.

Remissinstanserna: Några av remissinstanserna har anfört att fiskefrågorna bör behandlas för sig, åtskilda från vattenbyggnads- och vattenföroreningsfrågor.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Fiskeriverket* har framfört att detaljbestämmelserna om fiske bör infogas i svensk lagstiftning genom *Fiskeriverkets* föreskrifter. *SMHI* har anfört att avgränsningen av fiskeområdet i lagen bör överensstämma med avgränsningen av gränsälvsöverenskommelsens tillämpningsområde och att fiskestadgans uttryck ”normal låg vattenföring” och fiskelagens ”vanligast förekommande lågvattenstånd” i samband med definitionen av fiskådra bör bytas ut mot ett annat uttryck. I några remissvar har synpunkter på detaljbestämmelser framförts.

Skälen för regeringens förslag

Vad gäller fisket har de svenska och finska delegationerna arbetat med utgångspunkten att båda stater genom sina internationella åtaganden är förpliktade att samarbeta om bevarandet och förvaltningen av fisket i gränsälvsområdet. Laxen och öringen har särskild betydelse. Enighet råder om att det även i fortsättningen är nödvändigt att bestämmelserna om fisket på ömse sidor om gränsen har likvärdigt innehåll och att bestämmelserna ska gälla i ett särskilt fiskeområde. För närvarande är det för stor skillnad mellan den svenska och finska fiskelagstiftningen för att en tillämpning av de nationella fiskebestämmelserna ska ge en tillräckligt likvärdig behandling av fisket och fiskevården på ömse sidor om gränsen. Fiskefrågorna handlar vidare om en viktig gemensam resurs som inte är bunden till ettdera landet. För fisket och fiskevården i gränsälvsområdet behövs därför även i fortsättningen en särskild överenskommelse med gemensamma bestämmelser för Sverige och Finland.

Förhandlingarna har vidare förts utifrån att fisket i området i framtiden inte ska förvaltas av gränsälvscommissionen eller något annat gemensamt organ, utan av de nationella myndigheter som ansvarar för fisket i området i samarbete. För Sveriges del kommer detta ansvar att åligga *Fiskeriverket* och *Länsstyrelsen* i *Norrbottens län*. Vid utförandet av uppgiften bör myndigheterna särskilt verka för en lokal förankring av verksamheten.

Internationella åtaganden på fiskets område

Även på fiskets område finns det internationella åtaganden till vilka hänsyn måste tas vid utformningen av den nya gränsälvsöverenskommelsen.

Enligt artikel 66 i *Förenta nationernas havsrättskonvention* den 10 december 1982 (SÖ 2000:1) ska stater från vars floder s.k. anadroma be-

stånd härrör ha det främsta intresset av och huvudansvaret för sådana bestånd. Med anadroma bestånd avses fiskbestånd som föds i sötvatten och som vandrar ut till och tillbringar merparten av sitt liv i havet för att senare vända tillbaka till sitt ursprungsställe för att leka. Artikel 6 reglerar således ansvaret för bl.a. laxbestånden. Stater som inte är ursprungsstater för anadroma bestånd ska samarbeta med ursprungsstaten om bevarandet och förvaltningen av bestånd som vandrar in i eller genom denna stats vatten. Ursprungsstaten och andra stater som fiskar ur bestånden ska se till att dessa bestämmelser genomförs, där så är lämpligt genom regionala organisationer.

EU:s gemensamma fiskeripolitik omfattar i princip allt vatten på medlemsstaternas sjöterritorium. Inlandsvatten som sjöar och åar omfattas dock inte. Politiken avser yrkesfiske men inte sportfiske och annat fritidsfiske. Detta vill säga att de principer som enligt den gemensamma fiskeripolitiken ska gälla för yrkesfisket till havs även gäller i den del av tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna i den nya gränslösa överenskommelsen (Torneälvens fiskeområde) som ligger i havet.

De grundläggande bestämmelserna om EU:s gemensamma fiskeripolitik finns i rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken (EGT L 358, 31.12.2002, s. 59, Celex 32002R2371). Förordningen gäller inom medlemsstaternas territorier och i EU:s fiskevatten, varmed med något undantag avses vatten under medlemsstaternas överhöghet eller jurisdiktion. Förordningen innehåller bestämmelser om återhämtningsplaner, förvaltningsplaner, anpassning av fiskeflottan, fartygsregister, finansiella stöd, tillträde till farvatten, unionssystem för kontroll och tillsyn m.m. Medlemsstaterna får vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskeresurserna och för att minimera fiskets inverkan på bevarandet av de marina ekosystemen inom en gräns på tolv sjömil från baslinjerna, om EU inte har antagit åtgärder för bevarande och förvaltning särskilt för detta område. Medlemsstaternas åtgärder ska vara förenliga med målen för fiskeripolitiken och får inte vara mindre stränga än EU-lagstiftningen.

Den s.k. tekniska regleringen av fisket i Östersjön finns i rådets förordning (EG) nr 2187/2005 av den 21 december 2005 om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund, om ändring av förordning (EG) nr 1434/98 och om upphävande av förordning (EG) nr 88/98 (EUT L 349, 31.12.2005, s. 1, Celex 32005R2187). Förordningen reglerar fångst och landning av fiskeresurser i havsområden och innehåller bestämmelser om förbud mot fångst av vissa arter vid vissa tider och i vissa områden, minimimått, maskstorlekar och redskapsanvändning m.m. Förordningens bestämmelser om begränsningar av lax- eller öringfiske gäller inte innanför en gräns på fyra sjömil utanför baslinjerna. Torneälvens fiskeområde, som i sin helhet är beläget innanför baslinjerna, omfattas därför inte av dessa bestämmelser. Förordningen hindrar inte att medlemsstaterna i syfte att bevara och förvalta fiskbestånd vidtar tekniska åtgärder som gäller den egna medlemsstatens fiskare och som kompletterar eller går längre än förordningarna i anslutning till den gemensamma fiskeripolitiken (artikel 26). Medlemsstaten ska underrätta övriga medlemsstater och kommissionen om sådana åtgärder.

Fiskerikommissionen för Östersjön, där EU var part, antog 1997 den s.k. Salmon Action Plan, som ställer krav på åtgärder för säkrande av laxbestånden. Torneälven omfattas av planen. För närvarande pågår arbete med att ersätta Salmon Action Plan med en långsiktig förvaltningsplan för lax i Östersjön.

Enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 22.7.1992, s. 7, Celex 31992L0043), det s.k. habitat-direktivet, ska särskilda bevarandeområden inrättas under beteckningen Natura 2000. I Sverige ingår Torneälvsystemet i Natura 2000-programmet. Motsvarande gäller för finskt vidkommande. Dock undantas laxen från det finska Natura 2000-programmet. Det svenska programmet omfattar även flera områden i Haparanda skärgård. Att ett område ingår i Natura 2000 innebär i huvudsak följande. Medlemsstaten ska vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, som att anta skötsel- och förvaltningsplaner. Lämpliga åtgärder ska vidtas för att förhindra försämring av livsmiljöerna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts. Planer och projekt som på ett betydande sätt kan påverka området ska bedömas enligt direktivet för att få tillåtas. Vad som avses med planer och projekt definieras inte i direktivet. Pågående fiske som bedrivs på sedvanligt sätt torde dock knappast kunna betecknas som planer och projekt, så länge fisket inte riskerar laxens gynnsamma bevarandestatus och så länge inga nya fasta anläggningar byggs. I direktivet åläggs medlemsstaterna att förbjuda icke-selektiva fångstmetoder som kan leda till att vissa angivna arter försviner eller utsätts för allvarlig störning. Beträffande vissa angivna fiskarter ska särskilt metoder som innebär användning av gift och sprängämnen förbjudas. Förbudet omfattar fiskarter som enligt direktivet ska beredas noggrant skydd och arter av EU-intresse som kan bli föremål för förvaltningsåtgärder, däribland nejonöga, harr, lax och mal.

Fiskebestämmelserna i den nya gränsöversenskommelsen och fiskestadgan är enligt regeringens bedömning förenliga med de nämnda internationella åtagandena.

Fiskelagen

Fiskelagen gäller inom svenskt sjöterritorium och inom Sveriges ekonomiska zon samt i särskilt angivna fall vid havsfiske utanför den ekonomiska zonen. Enligt 3 § fiskelagen tillämpas lagen dock inte i den mån den strider mot föreskrifter om Torne älvs fiskeområde. De bestämmelser i den nya överenskommelsen som reglerar fisket bör i enlighet med vad som rekommenderades i Gränsälvsutredningens betänkande införas i fiskelagen och föreskrifter meddelade med stöd av fiskelagen i syfte att åstadkomma en enhetlig och överskådlig reglering. Undantaget för fiskelagens tillämpning kan därmed tas bort.

En reglering av fiskefrågorna på det föreslagna sättet är i linje med uttalanden i förarbetena till lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde. Där sägs att det på sikt kan finnas goda skäl för att sammanföra de parallella regelverken för fisket (se prop. 1996/97:94, s. 4).

I fiskelagen införs sålunda bestämmelser om Torneälvens fiskeområdes geografiska utsträckning (artikel 23 i överenskommelsen och 2 § fiske-

stadgan), vissa definitioner av fiskeredskap (4 § fiskestadgan) och särbestämmelser om fiskådra och fredningszon i fiskeområdet (artikel 24 i överenskommelsen respektive 3 § fiskestadgan). Bemyndiganden för regeringen att för olika fiskarkategorier senarelägga starten för fiske med fasta redskap i havsområdet (11 § sjätte stycket fiskestadgan) och att efter överenskommelse med sin finska motsvarighet meddela vissa kompletterande gemensamma föreskrifter för fisket (artikel 26 i överenskommelsen och 16 § fiskestadgan) införs också, liksom särskilda bestämmelser om övervakningen av fisket i fiskeområdet (21 § fiskestadgan).

Lagens avgränsning av fiskeområdets utsträckning överensstämmer med vad som anges i överenskommelsen och fiskestadgan. Vad gäller uttrycket ”normal låg vattenföring” i samband med fiskestadgans definition av fiskådra bör lagen överensstämma med fiskestadgan. Underlag saknas för att i lagen i övrigt införa ett annat uttryck.

Övriga fiskebestämmelser i fiskestadgan kan genomföras i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen genom de bemyndiganden som i 19 § första och andra styckena fiskelagen lämnas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I 19 § införs även de nya bemyndigandena att senarelägga startdatum för olika fiskarkategorier och att meddela kompletterande gemensamma föreskrifter.

Regeringen bemyndigas att ingå överenskommelser om kompletterande bestämmelser. Bakgrunden härtill och till att detaljbestämmelserna om fiske genomförs i förordning är att Högsta domstolen har uttalat att regeringsformen inte tillåter att förvaltningsmyndigheter fyller ut s.k. blankettstraffstadganden med fängelse i straffskalan på ett sådant sätt att den gärning som härigenom straffbeläggs anges helt eller i det väsentliga i myndighetsföreskrifter (se NJA 2005 s. 33).

Eftersom det nya bemyndigandet att meddela kompletterande föreskrifter införs i 19 § fiskelagen blir straffbestämmelsen i 40 § fiskelagen tillämplig även på brott mot dessa föreskrifter. Detsamma gäller brott mot föreskrifter om senareläggning av fiskestadgans bestämmelser om fiskestarten för olika fiskarkategorier. Genom en ändring i straffbestämmelsen i 37 § görs denna tillämplig på överträdelser av förbudet mot placering av fiskeredskap och andra anordningar i de särskilda fredningszonerna i fiskeområdet. Härigenom uppfylls åtagandet i artikel 29 i gränsälvöverenskommelsen att straffbestämmelser m.m. som gäller i respektive land ska tillämpas på brott mot överenskommelsens fiskebestämmelser och bestämmelser som givits med stöd av den.

Fiskelagens straffbestämmelser är f.n. föremål för översyn av Fiskelagsutredningen (Jo 2007:3).

8 Följdändringar i annan lagstiftning

<p>Regeringens förslag: Ett antal hänvisningar i olika lagar till föräldrade bestämmelser tas bort. I miljöbalken införs en hänvisning till bestämmelserna om rätt att överklaga i lagen om gränsälvöverenskommelse mellan Sverige och Finland.</p>
--

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna Flertalet remissinstanser har inte haft några synpunkter när det gäller följändringar i annan lagstiftning. *Naturvårdsverket* har framfört att följändringar även kan behövas i andra författningar, t.ex. på översvämningsområdet.

Skälen för regeringens förslag: Då lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland upphör, behövs inte längre hänvisningen till denna i 1 kap. 4 § miljöbalken. Den nya gränsälvsöverenskommelsen får till följd att den nationella lagstiftningen ska tillämpas vid all miljöprövning inom gränsälvsområdet, varför den föreslagna lagen om gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige inte innebär något undantag vid miljöprövningar. Någon hänvisning i miljöbalken till denna lag är därför inte nödvändig.

I och med att 1949 års flottningsöverenskommelse med tillhörande lagar upphävs, finns det inte längre några specialbestämmelser om flottning i gränsälvarna. Eftersom de allmänna flottningsbestämmelserna då bör gälla även för detta område ska undantagsbestämmelsen i 84 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled tas bort.

Genom gränsälvsöverenskommelsen ges Finsk-svenska gränsälvscommissionen rätt att överklaga vissa domar och beslut i tillståndsärenden. Då denna rätt inte kan utläsas ur 16 kap. 12 § miljöbalken bör paragrafen kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om detta.

Lagen (1957:390) om fiskearrenden gäller enligt 1 § vid upplåtelse av fiskerätt för yrkesfiske eller annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning. I paragrafens andra stycke undantas från lagens tillämpning upplåtelser för annat ändamål och , i styckets andra mening, upplåtelser som avses i kapitel 5 artikel 6 och 7 i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Motsvarande bör gälla beträffande upplåtelser enligt 17 § den nya fiskestadgan. Eftersom sådana upplåtelser avser fritidsfiske omfattas den av 1 § andra stycket första meningen. Andra meningen i stycket kan därför tas bort.

9 Ikraftträdande och upphävande av äldre lagar

Regeringens förslag: Lagen om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland och ändringarna i övriga lagar ska träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Samtidigt upphävs ett antal lagar som blir föråldrade.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft någon invändning mot att lagrådsremissen träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Däremot har flera remissinstanser haft synpunkter på när ikraftträdandet bör ske. *SveMin – föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige*, *Northland Resources AB*, *Luossavaara Kiirunavaara AB (LKAB)*, *Vägverket*, *Banverket*, *Länsstyrelsen i Norrbotten*, *Pajala kommun* och *Övertorneå kommun* har framfört att ikraftträdandet bör anpassas till pågående tillståndsprocesser för att förhindra

att handläggningen fördröjs i samband med överflyttningen av ärenden från kommissionen till nationella prövningsmyndigheter. *Boliden AB (publ)* har påtalat att Umeå tingsrätt bör tillföras mer resurser.

Skälen för regeringens förslag: Eftersom överenskommelsen, sedan den har godkänts av riksdagen, träder i kraft först trettio dagar efter att underrättelser om godkännandet har utväxlats på diplomatisk väg, så bör tidpunkten för lagarnas ikraftträdande bestämmas av regeringen. Ett antal remissinstanser har haft synpunkter på tidpunkten för ikraftträdandet. Denna fråga behandlas dock inte i detta skede eftersom denna tidpunkt även är beroende av när Finland har slutfört sitt konstitutionella arbete. Regeringen kommer därefter att besluta om en lämplig tidpunkt för lagens ikraftträdande.

Genom den nya gränsälvsöverenskommelsen upphör 1971 års gränsälvsöverenskommelse och 1949 års överenskommelse om flottning. Detta innebär att de lagar som är direkt knutna till dessa överenskommelser blir föråldrade och därför bör upphävas då den nya överenskommelsen träder i kraft. Dessa lagar är lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar, lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland, lagen (1971:851) om rätt för Konungen att meddela viss föreskrift rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde, lagen (1971:852) med anledning av tilläggsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar samt lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

10 Konsekvenser

Gränsälvscommissionen

Förslaget till ny gränsälvsöverenskommelse innebär att den nuvarande gränsälvscommissionen ska ersättas av en ny med andra uppgifter. Enligt förslaget ska Sverige respektive Finland utse tre ledamöter till den nya gränsälvscommissionen och för varje ledamot en eller flera suppleanter. Därutöver kan varje land utse högst tre sakkunniga.

De svenska medlemmarna i den nuvarande commissionen är förordnade till utgången av 2009 eller det senare datum då en ny finsk-svensk överenskommelse träder i kraft. De egenskaper som ledamöterna bör ha enligt förslaget till ny gränsälvsöverenskommelse avviker från vad som gäller för den nuvarande commissionens medlemmar.

Commissionens storlek är densamma som tidigare, vilket bör innebära att kostnaderna i denna del blir ungefär desamma som förut.

Den nuvarande commissionen är arbetsgivare för en sekreterare och två fast anställda assistenter. Enligt förslaget till administrativ stadga för den nya gränsälvscommissionen är det commissionen som ska anställa personalen. Regeringen bedömer att personalbehovet i framtiden kommer att motsvara det nuvarande, vilket innebär oförändrade kostnader.

Enligt förslaget till administrativ stadga för den nya gränsälvscommissionen ska den ha sitt säte och sitt kansli på den ort i gränsbygden som

parterna bestämmer. Den nuvarande kommissionen har lokaler i Haparanda, vilka betalas av Sverige.

Lokalbehovet bedöms för närvarande vara oförändrat, men kostnaderna ska enligt den nya överenskommelsen delas mellan länderna.

I förslaget till ny gränsälvsöverenskommelse sägs att kommissionens tillgångar ska föras över till den nya kommissionen. Dock ska medel som har inlutit från försäljning av fiskekort överföras till närings- trafik- och miljöcentralen och Fiskeriverket.

Enligt 1971 års överenskommelse får gränsälvskommissionen besluta om upplåtelse av fiskerätt mot fiskekort. Besluten gäller för högst tio år i sänder. Det senaste beslutet meddelades våren 2003. Inkomsterna från fiskekortsförsäljningen tillfaller delvis fiskevattenägarna, men används även för att bekosta fiskeövervakning, forskning om vattenkvalitet och elfiske. Medlen från fiskekortsförsäljningen förvaras på särskilda konton hos gränsälvskommissionen. Medel hänförliga till den svenska sidan förvaras separerade från finska medel. Överföringen av medlen till respektive myndighet kommer att ske i samband med att överenskommelsen träder i kraft.

Det ankommer på den nuvarande gränsälvskommissionen att svara för att tillgångarna förs över.

Tillkommande uppgifter för nationella organ

De ärenden som handläggs av kommissionen är av två slag: mål och ärenden. Målen avser tillståndsfrågor om byggande i vatten och vattenreglering (byggnadsföretag) samt om utsläpp till vatten. Till den andra gruppen av ärenden hör främst fiskefrågor och utlåtanden till andra myndigheter. Arbetet med dessa ärenden har ofta varit av mindre omfattning. Under senare år har antalet avgjorda mål respektive ärenden varit några tiotal per år. Av de senare har de flesta rört fisket. Målen har varit ungefär jämnt fördelade mellan anläggningar i Sverige och Finland.

De mål och ärenden som nu handläggs av gränsälvskommissionen ska enligt förslaget till ny överenskommelse hanteras av nationella prövningsorgan i Sverige respektive Finland. Verksamhet flyttas således från gränsälvskommissionen till kommuner, länsstyrelse och domstol. Prövningen av mindre byggnadsföretag, som i dag ofta prövas av kommissionen men som inte är prövningspliktiga enligt nationell lagstiftning, kommer sannolikt att minska i den nya ordningen.

Osäkerhet råder om vissa befintliga tillstånds överensstämmelse med miljöbalken, vilket initialt ställer ökade krav på tillsynsmyndigheterna. Tillsynsinsatserna kan i förlängningen leda till ett ökat behov av omprövningar hos tillståndsmyndigheterna. Även de av gränsälvskommissionen tillämpade tidsbegränsade tillstånden innebär att det efter hand uppkommer behov av tillståndsprövningar.

Bevakningsmyndigheten och de myndigheter som har lämnat in handlingar till kommissionen har enligt artikel 13 att pröva frågor om utlämnande av kommissionens handlingar. Utöver själva prövningen kommer handlingarna att omfattas av reglerna om registrering m.m. i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, samt av bestämmelserna om arkivering och galling i arkivlagen (1990:782). Den överens-

komna ordningen i detta avseende kan således förväntas medföra en ökad belastning för de myndigheter som kan bli berörda.

Sammantaget kan detta innebära en ökad arbetsbelastning för tillsyns- och prövningsmyndigheterna i området. Omfattningen av de insatser som behövs är svår att uppskatta, varför behovet av ökade resurser hos dessa myndigheter för närvarande endast kan bedömas preliminärt. När det gäller de nationella domstolarna förväntas förslaget medföra mycket begränsade kostnadsökningar som ska rymmas inom befintliga anslagsramar. Länsstyrelsen i Norrbottens län har framfört att lagändringarna innebär en sådan ökad arbetsbelastning för myndigheten som inte kan rymmas inom befintliga anslagsramar. Regeringen kommer att följa utvecklingen.

Samordnad och rättssäker prövning

Förslaget till ny gränsälvsoverenskommelse innebär att utsläppen från en verksamhet ska prövas i ett sammanhang. Som det är nu kan en verksamhet behöva prövas både av gränsälvskommisionen, vad gäller utsläppen till vatten, och av en nationell prövningsmyndighet när det gäller övriga förorenande utsläpp och andra miljöstörningar. Den nuvarande uppdelade prövningsordningen är inte förenlig med IPPC-direktivet (2008/1/EG) och innebär merarbete för såväl prövningsmyndigheter som verksamhetsutövare (jfr avsnitt 6).

Också bestämmelserna i MKB-direktivet (85/337/EEG) om miljökonsekvensbedömningar tillgodoses av förslaget till ny gränsälvsoverenskommelse genom att motsvarande bestämmelser finns i den svenska och finska lagstiftningen. Således kommer miljöbalkens bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar att tillämpas fullt ut även i gränsälvsområdet.

Enskilda får rätt att överklaga enligt bestämmelserna i nationell lagstiftning. Enligt den nuvarande gränsälvsoverenskommelsen finns bara möjlighet att överklaga beslut i ersättningsfrågor.

Verksamhetsutövare

För verksamhetsutövare i gränsälvsområdet innebär den föreslagna gränsälvsoverenskommelsen en viss förenkling eftersom regelverket vid tillståndsprövningar blir enhetligt med resten av landet och då ett och samma prövningsförfarande kommer att gälla för alla delar av en verksamhet. Vissa verksamheter kommer därtill att upphöra att vara tillståndspliktiga. En annan förenkling är att tillstånden inte längre blir tidsbegränsade. Å andra sidan kan prövningen i vissa fall bli mer omfattande, med högre krav på t.ex. miljökonsekvensbeskrivningar. Också de ökade möjligheterna till överklagande kan förlänga och fördyra tillståndsärendena.

På fiskeområdet förenklas regleringen genom att den som har en funktionsnedsättning inte längre behöver söka tillstånd för fiske med båt med motor. De ändrade reglerna om fridygn, dvs. dygn då fiske efter lax och öring inte tillåts, utgör en förenkling för fisketurismen genom att antalet sådana dygn minskar.

Förutom fiskeärendena är det ca 10–20 mål och ärenden per år som förs över till svenska myndigheter och domstolar. De flesta av dessa torde beröra näringsidkare på olika sätt. Länsstyrelsen i Norrbottens län har framfört att de gör bedömningen att det är fler mål som kan föras över till nationella myndigheter.

Fiskefrågor

Förslaget till gränsälvöverenskommelse innebär att nationella myndigheter kommer att förvalta fisket i Torneälvens fiskeområde. För Sveriges del ska uppgiften fullgöras av Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Detta gäller dock inte i fråga om meddelande av ytterligare föreskrifter om fisket. Gränsälvskommisionen utgör enligt överenskommelsen en remissinstans med avseende på fiskefrågorna. Den behöver inte höras i de fall den ansvariga myndigheten anses ha den erforderliga och nödvändiga kompetensen i frågan.

Överenskommelsens budgetära konsekvenser förväntas bli små. Fiskeriverket deltar redan nu i vetenskaplig verksamhet, beståndsuppskattningar, studier av fiskets effekter på känsliga bestånd m.m. inom det aktuella området. Arbetet utgör bl.a. underlag för överväganden i Gränsälvskommisionen. Länsstyrelsens uppgifter med fiskeövervakning i älvmrådet och tillståndsprovning avses på sikt kunna finansieras genom intäkter från fiskekortsförsäljningen. I ett inledande skede kommer Länsstyrelsens verksamhet i detta avseende att finansieras ur Fiskeriverkets anslag. Efterlevnaden av fiskebestämmelserna för havsområdet kommer liksom hittills att kontrolleras av Kustbevakningen till sjöss och av Fiskeriverket vid landning av fångster från havsområdet inom ramen för myndigheternas fiskerikontrollverksamhet. Genom ändring i fiskelagen kommer bl.a. fiskelagens bestämmelser om beslag och förverkande att bli tillämpliga vid överträdelse av överenskommelsens och fiskestadgans fiskebestämmelser. Att således redskap – till skillnad från vad som gällt hittills – kommer att kunna tas i beslag kan förväntas underlätta Kustbevakningens verksamhet. Om brott har begåtts har kustbevakningstjänstemän, inom ramen för myndighetens polisiära övervakning och brottsbekämpande uppgifter, också samma befogenhet som tillkommer polisman att t.ex. hålla förhör, ta med någon till förhör, gripa någon samt att företa husrannsakan och verkställa beslag.

Överenskommelsens och fiskestadgans bestämmelser om fiske påverkar möjligheterna att bedriva fiske och därmed även näringslivet. Enligt fiskestadgans syftesbestämmelse ska en rimlig och rättvis balans ur beståndssynpunkt och nyttjandesynpunkt åstadkommas mellan de olika fiskeintressena i fiskeområdet. Bestämmelserna om fiske och beslut som har meddelats med stöd av dem får inte tillämpas i strid med syftet. Reglerna för älvmrådet har ändrats för att underlätta för det traditionella fisket med not och håv, vilket också kan ha en gynnsam effekt på turismen genom fiskeuppvisningar och evenemang. Ändringarna när det gäller t. ex. fridygn kommer sannolikt att underlätta för sportfisket och därmed för turismen i området.

När det gäller havsområdet har det gemensamförvaltade området på den svenska sidan av gränsen förminskats, varför en stor del av det tidigare fiskeområdet kommer att regleras genom svensk lagstiftning. Detta

bedöms underlätta för det traditionella skärgårdsfisket. De nya bestämmelserna för det kvarvarande gemensamförvaltade området innebär en viss lättnad för fisket. Starttiden för laxfisket i havsområdet har tidigare lagts, vilket bedöms ha en positiv inverkan på yrkes- och binäringsfisket.

Lokala intressen förutsätts få inflytande på utformningen av framtida fiskebestämmelser genom att dessa intressen hörs innan ändringar beslutas.

11 Författningskommentarer

11.1 Förslaget till lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland

I lagen föreskrivs att gränsälvsöverenskommelsen den 11 november 2009 mellan Sverige och Finland, inklusive den administrativa stadgan, ska gälla som svensk lag. De undantagna bestämmelserna om fiske genomförs i fiskelagen (1993:787) eller genom föreskrifter. Gränsälvsöverenskommelsens svenska text framgår av bilagan till lagen.

Bilagan

Artikel 1

Landområdet motsvarar Torneälvens huvudavrinningsområde och det svenska kustområde som ligger mellan detta och Keräsajokis huvudavrinningsområde. Tärendöälven omfattas inte, då denna i sin helhet räknas till Kalixälvens avrinningsområde. Tillsammans med det beskrivna kustvattenområdet utgör tillämpningsområdet ett internationellt avrinningsdistrikt i enlighet med ramdirektivet för vatten. Detta avrinningsdistrikt utgör på den svenska sidan en del av Bottenvikens vattendistrikt (jfr 5 kap. 10 § miljöbalken). Den till överenskommelsen fogade kartan illustrerar tillämpningsområdet men har ingen självständig betydelse.

Artikel 2

Med skäligt nyttjande avses detsamma som med den internationella vattenrättens uttryck "equitable use". Överenskommelsen omfattar varje händelse inom avrinningsdistriktet som på något sätt kan påverka vattnet i gränsälvarna.

I gränsälvsöverenskommelsen ingår också allmänna bestämmelser om samarbete mellan Finland och Sverige för att bekämpa översvämnings- och miljöolyckor.

Med program och planer enligt artikel 2.1 punkten c avses i första hand de åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som ska fastställas i enlighet med ramdirektivet för vatten, men även andra program eller planer som påverkar gränsälvarna, t.ex. naturskyddsplaner, omfattas av samordningssyftet.

Artikel 3

Bestämmelsen varken tillför eller inskränker några rättigheter i förhållande till respektive lands nationella regelsystem, utan klargör endast att riksgränsen inte utgör något hinder vid utnyttjandet av sådana rättigheter. Genom hänvisningen till regelsystem fastställs att även den svenska allemansrätten ska gälla. Med sidogrenar avses vattendrag som både har sin början och sitt slut i någon av gränsälvarna.

Artikel 4

Den samverkan som föreskrivs i artikeln är en uppgift för den Finsk-svenska gränsälvscommissionen och regleras i artikel 8–14.

Artikel 5

Med nationella kvalitetsmål avses inte endast kvalitetskraven som följer av ramdirektivet för vatten, utan även andra miljökvalitetsnormer, t.ex. för förekomsten av olika farliga ämnen i vatten. Då sådana miljökvalitetsnormer kan vara nationella är det viktigt att gränsälvsöverenskommelsen uppmärksammas då de fastställs. Detta för att inte olika normer ska gälla för den svenska respektive finska delen av gränsälvarna.

Artikel 6

Med företrädare för myndigheter avses även personer som anlitas av myndigheterna, direkt eller via entreprenörer, för att förebygga eller bekämpa översvämningar. Samtycke kan i brådskande fall ges muntligen, men bör i normalfallet ske skriftligen. Bestämmelsen kompletterar inom området vissa delar av det nordiska räddningstjänstavtalet. Den svenska myndighet som ska besluta om samtycke utses av regeringen.

Artikel 7

Övervakningen är enligt 1971 års gränsälvsöverenskommelse en uppgift för gränsälvscommissionen (jfr kap. 9 art. 3). Ansvaret för insamling av data ska fortsättningsvis ligga hos den myndighet som regeringen bestämmer.

Artikel 8

I artikeln fastställs ramarna för den nya Finsk-svenska gränsälvscommissionen. Dess uppgifter är begränsade till vad som framgår av överenskommelsen, vilket innebär att den inte har några uppgifter som prövningsorgan. Dess juridiska kapacitet följer av överenskommelsen i och med att den blir svensk lag. Kommissionen kan alltså stödja sig på överenskommelsen vid kontakter med andra myndigheter, och de myndigheter som handlägger frågor inom överenskommelsens tillämpningsområde måste iaktta sina skyldigheter gentemot commissionen.

Artikel 9

Kommissionens ledamöter utses av regeringen. Suppleanterna för myndighets- och kommunrepresentanterna ska uppfylla samma krav som den

person de ersätter. Det växlande ordförandeskapet bör fortsätta i kontinuitet med den tidigare kommissionen, dvs. att den nya kommissionens första ordförande inte bör vara från samma land som den tidigare kommissionens sista ordförande.

Artikel 10

Det anges inte närmare i artikeln hur kommissionen ska lösa sina uppgifter, utan detta överläts till kommissionen att utveckla. Goda kontakter med myndigheter och kommuner förutsätts, liksom en väl utvecklad kommunikation med allmänheten. Särskilt de vattenmyndigheter som har tillsatts i enlighet med ramdirektivet för vatten på båda sidor av gränsen bör ha stort utbyte av ett nära samarbete med kommissionen. Avsikten är också att kommissionen under berednings- och informationsfasen ska framföra egna synpunkter på förslag till program och planer. Vad gäller färdiga förslag så kan kommissionen inte avstå från att yttra sig eller inta en neutral hållning, utan är tvungen att ha en uppfattning om förslaget i dess helhet. Det förutsätts att varje ställningstagande motiveras.

Kommissionens skyldighet att följa tillämpningen av överenskommelsen gäller också tillämpningen av fiskestadgan. Kommissionen ska till regeringarna meddela om det finns behov av att ändra överenskommelsen eller fiskestadgan. Som framgår av artikel 31 ska parterna dessutom vid behov mötas för att se över tillämpningen av överenskommelsen.

Artikel 11

Kommissionen har rätt att bl.a. yttra sig i tillståndsärenden och överklaga beslut i tillståndsärenden hos domstolar och myndigheter i enlighet med de förfaranden som finns i den nationella lagstiftningen. Överklaganderätten, som även gäller domar i miljödomstol, är en utökning i förhållande till 16 kap. 12 § miljöbalken och föranleder därför ett tillägg i denna paragraf (se avsnitt 8).

Artikel 12

De domstolar och myndigheter vars verksamhet sammanfaller med kommissionens uppdrag är skyldiga att utan uppmaning hålla kommissionen underrättad.

Artikel 13

Avsikten med artikel 13.1 är att ge uttryck för en offentlighetsprincip motsvarande den som framgår av den nationella lagstiftningen i både Sverige och Finland. De handlingar som finns hos kommissionen är således offentliga, om det inte finns skäl att sekretessbelägga dem. Prövning av frågor om utlämnande av en handling ska dock göras hos den myndighet som lämnat in handlingen. För handlingar som har upprättats av kommissionen eller har överlämnats av 1971 års gränsälvskommission, ska prövningen göras av den myndighet som regeringen utser till bevakningsmyndighet enligt artikel 17.

Den myndighet i Sverige som ska pröva frågan om utlämnande ska tillämpa gällande reglering i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) och

offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, vilket bl.a. innebär att sökanden normalt har rätt att överklaga ett beslut att inte lämna ut en handling eller att lämna ut en sådan handling med förbehåll som inskränker sökandens rätt att röja innehållet eller annars föfoga över handlingen (jfr 2 kap. 15 § TF och 6 kap. 7–9 §§ OSL). En prövning enligt nämnda ordning förutsätter att begäran om utlämnande görs hos en myndighet som förvarar de begärda handlingarna (2 kap. 14 § TF). Mot denna bakgrund ska kommissionen – som framgår av artikel 13.2 och 13.3 – omgående vidarebefordra en begäran om utlämnande och (vid behov) den eller de handlingar som begäran avser till den berörda myndigheten.

Artikel 14

Kostnaderna för kommissionens verksamhet ska delas lika mellan Sverige och Finland. Av den administrativa stadgan framgår att kommissionens budget ska fastställas efter samråd mellan länderna.

Artikel 15

Anledningen till att överenskommelsen ersätter den nordiska miljöskyddskonventionen är en strävan att samordna bestämmelserna för vattenförorening och vattenhushållning. Konventionen reglerar nämligen endast de förstnämnda. Om en verksamhet eller åtgärd har gränsöverskridande verkningar också på annat än vatten, t.ex. genom utsläpp till luft eller strålning, ska även dessa omfattas av gränsöverskridande bestämmelser.

Artikel 16

Riksgränsen ska inte påverka rätten att föra talan i fråga om sådana verksamheter eller åtgärder som omfattas av överenskommelsen. En svensk sakägare eller annat subjekt med talerätt, t.ex. vissa arbetstagarorganisationer och ideella föreningar, kan således föra talan i Finland på samma villkor som motsvarande finska subjekt. En svensk ideell förening, som har rätt att överklaga domar och beslut enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, får exempelvis föra talan mot en finsk dom om sådan rätt tillkommer finska ideella organisationer, även om finsk lag har andra krav vad gäller organisationens storlek och juridiska form. Respektive lands regler om vem som har talerätt påverkas däremot inte av överenskommelsen, varför en svensk organisation som inte har talerätt i Sverige enligt svensk lag, inte heller kan hävda sådan rätt med stöd av finsk lagstiftning. Inte heller kan en svensk ideell förening med stöd av överenskommelsen hävda rättigheter i Finland som den inte har i Sverige.

I artikel 16.3 utsträcks kravet på likabehandling som ingår i artikel 16.2 till att också gälla skadeståndyrkanden som framförs på grund av en verksamhet. Denna bestämmelse säger dock inget annat än vad som framgår av rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 16.1.2001, s. 1 Celex 32001R0044). En skadelidande kan således väcka talan där svaranden har sin hemvist eller vid domstolen vid den ort där skadan inträffade eller kan inträffa (jfr

artikel 2 och 5 i förordning [EG] nr 44/2001). Bestämmelser om tillämplig lag finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II) (EUT L 199, 31.7.2007, s. 40, Celex 32007 R0864).

Artikel 17

Bestämmelserna om en bevakningsmyndighet motsvarar de som finns i den nordiska miljöskyddskonventionen. Myndigheten, som även ska pröva vissa sekretessfrågor enligt artikel 13, utses av regeringen. I fråga om nordiska miljöskyddskonventionen är Naturvårdsverket bevakningsmyndighet. Att bevakningsmyndigheten medverkar i ett ärende utesluter inte Finsk-svenska gränsälvskommisionens medverkan och vice versa.

Artikel 18

Domstolar och myndigheter måste iaktta skyldigheten att underrätta det andra landets bevakningsmyndighet i samband med att ett ärende aktualiseras.

Artikel 19

Syn ska kunna företas oberoende av riksgränsen. Avsikten är att bevakningsmyndigheten ska vara det andra landets domstol eller myndighet behjälplig då synen förrättas.

Artikel 20

Ländernas regeringar ska bedöma och samråda om vissa större vattenföretag inom Torneälvens huvudavrinningsområde innan tillstånd får ges. Det är i första hand den prövande instansen som bevakar när bestämmelsen kan bli tillämplig, men frågan kan också väckas direkt av en regering. Om man inte kan komma överens bör nästa steg bli tvistlösning enligt artikel 30. Skulle parterna inte alls kunna enas bör överenskommelsen vara uppsagd innan ett eventuellt tillstånd meddelas.

Artikel 21

Bestämmelsen gäller för verksamhet eller åtgärd i gränsälvarna som kräver att tillstånd meddelas i båda länderna, t.ex. ett muddringsarbete eller en bro över en gränsälv. Det är ytterst den som söker ett tillstånd som avgör om prövningen blir samtidig i båda länderna, men bestämmelsen i tredje punkten torde innebära att så oftast blir fallet. Tillståndsprövningen görs naturligtvis oberoende av prövningen i det andra landet, men det är viktigt att samma förutsättningar gäller. En verksamhet eller åtgärd får inte tillåtas att påbörjas förrän det föreligger ett lagakraftvunnet tillstånd i minst ett av länderna, vilket för svensk del innebär en inskränkning vad gäller tillämpningen av 22 kap. 28 § miljöbalken.

Artikel 22

En förutsättning för att man ska kunna föra talan på båda sidor av riksgränsen är att språket inte utgör något hinder. I artikeln föreskrivs att domstolar och myndigheter, utan särskild kostnad för den enskilde, tillhandahåller information på både svenska och finska. Med tillräcklig information avses vad den enskilde behöver för att kunna tillvarata sina rättigheter.

Artikel 23, 24 och 26

Artiklarna genomförs inte genom denna lag, utan bestämmelserna överförs till fiskelagen (1993:787). Bestämmelserna kommenteras i anslutning till 3, 17 respektive 19 §§ i avsnitt 11.4.

Artikel 25

Artikeln genomförs inte genom denna lag och får ingen motsvarighet i annan lag (se avsnitt 6).

Artikel 27

Artikeln innehåller bestämmelser om gemensam forskning beträffande fiskbestånden samt om gemensam statistik. Bestämmelsen är ny i förhållande till 1971 års överenskommelse. Att forskningsarbete bedrivs gemensamt och resulterar i forskningsresultat om vilka båda länders fiskeexperter kan enas är mycket betydelsefullt. Avsikten med bestämmelsen är att befästa det nuvarande samarbetet om forskning och uppföljning. Forskningen gör det möjligt att säkerställa att fiskeregleringen är tillräcklig för att trygga fiskbestånden.

Artikel 28

Genom artikeln åtar sig staterna att skydda fiskbestånden mot smittsamma sjukdomar och förhindra att fiskarter och fiskstammar som inte hör hemma i området inplanteras. Vidare finns en förpliktelse för staterna att omedelbart underrätta den andra staten vid misstanke om allvarliga och smittsamma fisksjukdomar.

Artikel 29

Artikeln genomförs inte i denna lag, utan genom ändringar i fiskelagen (se avsnitt 7).

Artikel 30–32

I artiklarna regleras, i enlighet med praxis för internationella avtal, hur parterna ska förfara om svårigheter uppkommer vid tillämpningen av överenskommelsen. Utgångspunkten är att såväl tvister som ändringsbehov kan lösas genom förhandlingar mellan parterna. Varje ändring av överenskommelsen kräver därtill en lagändring i båda länderna. Om uppsägning av avtalet sker av någon anledning måste de krav som ställs på länderna, t.ex. i ramdirektivet för vatten, ändå uppfyllas.

Artikel 33

Det är inte bara 1971 års gränsälvsöverenskommelse och det temporära avtalet om ett gemensamt avrinningsdistrikt som upphör då överenskommelsen träder i kraft, utan även 1949 års flottningsöverenskommelse. Det sistnämnda innebär också att en tilläggsöverenskommelse till 1949 års överenskommelse, som träffades 1971, blir obsolet och upphör. Flottningen i gränsälvarna upphörde 1972, men om det skulle bli aktuellt igen finns nationella bestämmelser i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled (jfr avsnitt 8).

Artikel 34

När överenskommelsen träder i kraft ska alla ärenden hos den gamla gränsälvscommissionen som inte är avgjorda överlämnas till den prövningsinstans som fortsättningsvis har att pröva motsvarande ärenden. I ärenden som avses i artikel 21 kan detta innebära både svensk och finsk instans. Om nationell instans saknas därför att verksamheten inte längre är tillståndspliktig, bör ärendet lämpligen avskrivas eller i förekommande fall överlämnas till den kommunala nämnd som har att ta emot anmälningar om miljöfarlig verksamhet. Avgörande för vilka bestämmelser som ska tillämpas är huruvida underrättelser har skickats eller kungörelse har gjorts. Tillstånd som har meddelats enligt 1971 års överenskommelse gäller i enlighet med sin lydelse som om de var meddelade med stöd av miljöbalken. Sådana tillstånd kan dock behöva kompletteras eller omprövas om det vid tillsyn visar sig att villkoren inte lever upp till miljöbalkens krav eller är överflödiga. Verksamheter med tidsbegränsade tillstånd måste prövas på nytt när tiden löper ut. Att äldre tillstånd ska anses meddelade med stöd av miljöbalken innebär också att miljöbalkens ansvarsbestämmelser gäller för den som bryter mot villkorsbestämmelser i dem. Avgifter enligt villkoren i äldre tillstånd ska betalas till dess tillståndet i dessa delar har omprövats av nationella myndigheter.

Artikel 35

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter det att ländernas regeringar på sedvanligt sätt har underrättat varandra om att den har godkänts av respektive lands riksdag.

Administrativ stadga för Finsk-svenska gränsälvscommissionen

Eftersom kontakten med allmänheten är betydelsefull för den Finsk-svenska gränsälvscommissionens arbete är det viktigt att dess kansli är lättillgängligt från båda länderna. Kansliet bör därför ligga nära riksgränsen.

Eftersom commissionen har andra uppgifter än 1971 års gränsälvscommission är det inte längre nödvändigt att sekreteraren har juridisk sakkunskap, varför även andra fullföljda utbildningar på universitets- eller högskolenivå kan tillgodose de krav som ställs. Något krav på examen eller tvåspråkighet ställs inte på den som anlitas som biträdande sekreterare.

I vilken mån sekreterare och övrig personal ska vara fast anställd eller arvoderas får avgöras av kommissionen utifrån de behov som framkommer.

Eftersom parterna ska dela på kostnaderna för kommissionen förutsätts det att samrådet om budgeten leder till samförstånd.

Kommissionen är tvåspråkig, vilket innebär att den som vill kommunicera med den alltid kan göra detta på svenska eller finska. Huruvida andra språk får användas framgår av lagstiftningen i respektive land.

Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 4 § punkterna 2–8, 11 § sjätte stycket, 16 och 21 §§ genomförs i 3, 7, 19 respektive 34 §§ fiskelagen och behandlas i avsnitt 11.4. Övriga bestämmelser i fiskestadgan genomförs inte i lag och utelämnas därför här.

11.2 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

16 kap. 12 §

I första styckets fjärde punkt görs en hänvisning till bestämmelserna om rätt att överklaga domar och beslut som följer av lagen om gränsälvsoverenskommelse mellan Sverige och Finland. Den möjligheten, som tillkommer Finsk-svenska gränsälvskommissionen, omfattas inte av första stycket i dess nuvarande lydelse. Kommissionens ställning i processen efter ett överklagande blir densamma som för andra myndigheter som har sådan möjlighet. Det förhållandet att kommissionen intervenerar i ett ärende utesluter inte att andra myndigheter utnyttjar sin möjlighet att föra talan och vice versa.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearronden

1 §

Lagen är i sin nuvarande lydelse inte tillämplig på upplåtelse av fiskerätt enligt kap. 5 artikel 6 och 7 i 1971 års gränsälvsoverenskommelse. Detsamma bör gälla upplåtelse av fiskerätt mot gemensamt fisketillstånd enligt 17 § fiskestadgan. En sådan upplåtelse avser fritidsfiske och har således annat ändamål än yrkesfiske. Första meningen i andra stycket är därför tillämplig på upplåtelsen. Andra meningen i andra stycket är därmed överflödigt och kan tas bort. Paragrafen har utöver denna ändring moderniserats språkligt.

11.4 Förslaget till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

3 §

Genom ändringen införs två nya stycken i paragrafen. Det nya första stycket innebär att gränsälvsoverenskommelsens beskrivning av det geo-

grafiska tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna i överenskommelsen och fiskestadgan, kallat Torneälvens fiskeområde, (artikel 23 i överenskommelsen) återges i paragrafen. Vad gäller gränsälvarna överensstämmer området med det nuvarande enligt 1 § 1971 års fiskestadga. Det preciseras dock att biflöden till gränsälvarna inte omfattas. Områdets storlek i Bottenviken är betydligt mindre på den svenska sidan, medan den finska delen av området är oförändrad.

I det nya andra stycket definieras gränsen mellan fiskeområdets två huvuddelar, älvsområdet och havsområdet (jfr 2 § andra stycket fiskestadgan). Olika regler för fisket ska liksom enligt 1971 års överenskommelse gälla i älvsområdet och i havsområdet.

I tredje stycket (tidigare första stycket) har hänvisningen till föreskrifter om Torneälvs fiskeområde tagits bort, eftersom fiskeområdet numera regleras i fiskelagen och dess följdförfattningar.

Fjärde och femte styckena, tidigare andra och tredje styckena, kvarstår oförändrade.

7 §

Paragrafens tre första stycken är oförändrade. I ett nytt fjärde stycke inför definitioner av olika beteckningar på fiskeredskap som används i Torneälvens fiskeområde. På grund av lokala förhållanden och vissa skillnader mellan svensk och finsk rätt har en särskild katalog över definitioner ansetts nödvändig (jfr 4 § fiskestadgan).

Med fast redskap avses enligt första stycket 2 ett redskap med ledarm som är avsett att användas på stället i minst två dygn. Uttrycket förankrade nät i fjärde stycket 2 är en nybildning som har tillkommit för att överbrygga skillnader i svensk och finsk terminologi. Begreppet motsvarar vad som i Finland kallas stående fångstredskap. Traditionella namn på förankrade nät är kosteverkko, laiska och katsa.

17 §

I paragrafens andra stycke klargörs genom ändringen att länsstyrelsens bemyndigande att besluta om att fiskådra ska gå i en annan del av vattnet än vad som föreskrivs i första stycket inte gäller i Torneälvens fiskeområde. Motsvarande möjlighet har gränsälvscommissionen haft enligt 1971 års fiskestadga. Denna bestämmelse har dock hittills inte tillämpats och har därför ansetts sakna praktisk betydelse.

Det nya tredje stycket innehåller en särskild bestämmelse om fiskådra i Torneälvens fiskeområde. I förhållande till första stycket avviker bestämmelsen främst i fråga om fiskådrans bredd. Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med regleringen i 1971 års gränsälvsöverenskommelse. Kravet på att minst hälften av ledens bredd ska lämnas fri vid fiske med flytnät och kullenät är dock nytt (jfr artikel 24 i överenskommelsen).

18 §

Ändringen avser andra stycket. Genom ändringen undantas Torneälvens fiskeområde från regeln att länsstyrelsen får medge undantag från förbudet att placera fiskeredskap och annat som kan hindra fiskens gång i fiskådran. Någon sådan bestämmelse finns inte i överenskommelsen.

19 §

Ändringen innebär att fyra nya stycken införs i paragrafen. I det nya tredje stycket föreskrivs att regeringen för olika kategorier av fiskande får fastställa senare startdatum för fiske med fasta redskap i havsområdet, dock så att yrkesfisket eller annat fiske med fasta redskap ska inledas senast den 29 juni. Dessa bestämmelser får avse även redskapsbegränsningar (jfr 11 § sjunde stycket fiskestadgan).

I de nya fjärde–sjätte styckena anges förutsättningarna för meddelande av föreskrifter som kompletterar vissa bestämmelser om Torneälvens fiskeområde (jfr artikel 26 överenskommelsen samt 16 § fiskestadgan). Fiskestadgans bestämmelser på detaljnivå ska vid behov kunna ändras genom att kompletterande föreskrifter meddelas. Föreskrifterna ska enligt fiskestadgan grundas på en överenskommelse mellan regeringarna eller, om föreskrifträtten delegerats till myndigheter, på en överenskommelse mellan myndigheterna. Bemyndigandet i paragrafen avser endast regeringen. Frågan om delegation till myndighet behandlas i avsnitt 7. Resultatet av detta samarbete ska vara nationella föreskrifter med i sak likvärdigt innehåll i båda länderna.

Föreskrifterna får avse bestämmelser om tillåtna fisketider, fiskemetoder och fiskeredskap, antalet redskap eller andra tekniska bestämmelser och får begränsas till en del av fiskeområdet, en del av fiskesäsongen eller en viss fiskemetod. Sådana föreskrifter får vidare avse vilka fångstplatser i älvsområdet som ska omfattas av bilaga 2 till fiskestadgan.

Att föreskrifterna kan meddelas med avvikelse från bestämmelserna i fiskestadgan innebär att föreskrifterna får innebära såväl strängare som lindrigare regler än vad som gäller enligt den till överenskommelsen fogade fiskestadgan. Det ska således i mån av enighet mellan parterna vara möjligt inte bara att t.ex. skjuta upp fisket efter lax med fasta redskap i havsområdet, utan även att tidigarelägga det, om de biologiska omständigheterna kräver eller tillåter det.

Bemyndigandet att utfärda föreskrifter är kopplat särskilt till beståndsvården. Föreskrifter får utfärdas bara om beståndssituationen tillåter det. Bestämmelser som innebär en sådan inskränkning av rätten till fiske som är strängare än vad som anges i fiskestadgan får utfärdas endast om det krävs för skydd av fiskbestånden och för att ett hållbart utnyttjande ska säkras. Bestämmelserna får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången.

Beståndssituationen bör i synnerhet beaktas vid utfärdande av bestämmelser som är lindrigare än enligt fiskestadgan. Bestämmelserna om tidpunkten för inledandet av fiskesäsongen ska enligt fiskestadgan ses över varje år. För att de ändrade föreskrifterna ska finnas färdiga i god tid före fiskesäsongens början anges att överläggningarna mellan parterna ska föras så att det efter hörande av lokala intressen finns förutsättningar för beslut senast den 1 april det år då föreskrifterna ska tillämpas.

34 §

Ändringen innebär att två nya stycken införs i paragrafen (jfr 21 § fiskestadgan). Övervakningen av efterlevnaden av fiskebestämmelserna i

fiskeområdet utövas av de nationella myndigheterna. För Sveriges del är det Fiskeriverket, Kustbevakningen och Länsstyrelsen i Norrbottens län som inom sina respektive uppgifter svarar för fiskerikontrollen. Det ges genom ändringen möjlighet att låta övervakningen utföras gemensamt av kontrollanter från båda länderna. Vid sådan gemensam övervakning i det ena landet har behörig personal från det andra landet status som observatör. Det föreskrivs också att kontrollmyndigheterna vid behov ska utbyta information. I anledning av Lissabonfördragets ikraftträdande har dessutom uttrycken "EG:s förordningar" och "EG:s institutioner" i andra och femte styckena bytts ut mot "EU:s förordningar" och "EU:s institutioner".

37 §

Genom ändringen i första stycket 3 blir det straffbart att placera fiskeredskap och andra anordningar som kan hindra fiskens gång i sådana särskilda fredningszoner inom Torneälvens fiskeområde som avses i 17 § fjärde stycket.

Förteckning över remissinstanserna för betänkandet
Det finsk-svenska gränsälvsamarbetet
(SOU 1998:39)

Svea hovrätt (Vattenöverdomstolen), Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Sundsvall, Kustbevakningen, Kammarkollegiet, Fiskeriverket, Glesbygdsverket, Boverket, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Naturvårdsverket, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Finsk-svenska gränsälvscommissionen, Haparanda kommun, Kiruna kommun, Pajala kommun, Övertorneå kommun, Naturskyddsföreningen, Torne-Lainio-Muonio Älvars Förening, Fiskets Intresseförening i Tornedalen, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund

Förslag till lag om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland

Härigenom föreskrivs följande.

Den gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland som undertecknades den 11 november 2009 ska gälla som svensk lag. Detta gäller dock inte artiklarna 23–26 och 29 samt fiskestadgan för Torneälvens fiskeområde.

Överenskommelsen är avfattad på svenska och finska. Den svenska texten framgår av bilagan till denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Genom lagen upphävs

1. lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar,
2. lagen (1971:850) med anledning av gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland,
3. lagen (1971:851) om rätt för Konungen att meddela viss föreskrift rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde,
4. lagen (1971:852) med anledning av tilläggsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar, samt
5. lagen (1997:201) om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken
dels att 1 kap. 4 § ska upphöra att gälla,
dels att 16 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

12 §

Överklagbara domar eller beslut får överklagas av

1. den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot,

2. en lokal arbetstagarorganisation som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet, såvitt avser domar och beslut i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet,

3. en central arbetstagarorganisation enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, motsvarande organisation på arbetsgivarsidan samt en sammanslutning av konsumenter, såvitt avser beslut som en länsstyrelse eller en central förvaltningsmyndighet har meddelat med stöd av bemyndigande enligt 14 kap., förutsatt att beslutet inte avser ett särskilt fall, och

4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga.

4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken, i föreskrifter meddelade med stöd av balken *eller i lagen (0000: 000) om gränsälvsoverenskommelse mellan Finland och Sverige* har rätt att överklaga.

Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Förslag till lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 84 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled ska upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer.

Förslag till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (1957:390) om fiskearrenden ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

I fråga om avtal, varigenom någon mot vederlag upplåter fiskerätt åt annan, *skall*, utöver vad som beträffande nyttjanderätt i allmänhet följer av 7 kap. jordabalken, gälla vad nedan i denna lag sägs, därest upplåtelsens ändamål är yrkesfiske eller ock annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning.

Har rätt till fiske, i samband med jordbruksarrende eller eljest, upplåtits genom avtal som huvudsakligen har annat ändamål än i första stycket sägs, äger denna lag ej tillämpning. *Lagen är ej tillämplig på sådan upplåtelse av rätt till fiske som avses i kapitel 5 artikel 6 eller 7 i gränsöversenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland.*

Förbehåll som strider mot bestämmelse i denna lag är utan verkan mot arrendatorn eller den som har rätt att träda i hans ställe, om ej annat anges.

I de fall då enligt vad därom är föreskrivet arrendenämndens godkännande fordras för giltighet av förbehåll som nyss nämnts eller annat avtalsvillkor, får godkännande sökas endast om detta angivits i avtalet. Ansökan får inte prövas om den kommer in till arrendenämnden senare än en månad efter det att avtalet ingicks. Leder en prövning till att godkännande vägras, förfaller avtalet, om inte något annat har överenskommit.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

² Senaste lydelse 1984:680.

Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Härigenom föreskrivs att 3, 7, 17–19, 34 och 37 §§ fiskelagen (1993:787) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I denna lag avses med Torneälvens fiskeområde

a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Sverige och Finland löper (gränsälvarna),

b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,

c) Torneälvens mynningsgrenar, och

d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris ostligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordöstlig riktning längs kommungränsen till fastlandet.

Med älvmrådet avses den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari. Med havsområdet avses den del av fiskeområdet som ligger söder om denna linje.

¹ Senaste lydelse 2001:445.

Denna lag *skall* inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter om *Torne älvs fiskeområde* eller *föreskrifter* som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Om samernas rätt till fiske i vissa delar av landet och om fiskevårdsområden gäller särskilda bestämmelser.

7 §

Med fast redskap menas

1. fiskebyggnad, och
2. fiskeredskap med ledarm, om redskapet är fastsatt vid botten eller stranden och avses stå kvar i mer än två dygn i följd.

Med rörligt redskap avses fiskeredskap som inte är fast redskap.

Med handredskap avses spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och högst tio krokar.

I Torneälvens fiskeområde avses med

1. småryssja: en till botten nedtyngd ryssja med en båghöjd lägre än 1,0 meter och där ingen del är högre än 1,5 meter,

2. förankrade nät: nät som med ankare, tyngder eller sin egen vikt sätts på eller förankras vid eller ovanför botten och som inte driver med vattnet,

4. flymät: nät som driver med strömmen,

5. kullenät (kolknot): not som är fäst vid båt,

6. drag: konstgjorda beten, wobblers, flugor eller därmed jämförbara lockmedel som är försedda med krokar och som med sina rörelser, färger eller former lockar fisken att hugga,

7. handredskap: spö, pilk eller liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och drag eller krok, samt

8. naturliga beten: levande eller avlivade beten och luktpreparat.

I varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång *skall* det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Vid vattendragets inlopp och mynning och vid ett sunds ändpunkter sträcker sig fiskådran med oförändrad bredd vidare trehundra meter ut i det djupaste vattnet.

Länsstyrelsen får besluta att fiskådran *skall* gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare *skall* få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, fordras dennes samtycke till åtgärden.

I varje gren av ett vattendrag eller ett sund där fisken har sin gång *ska* det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Vid vattendragets inlopp och mynning och vid ett sunds ändpunkter sträcker sig fiskådran med oförändrad bredd vidare trehundra meter ut i det djupaste vattnet.

Länsstyrelsen får, *utom i Torneälvens fiskeområde*, besluta att fiskådran *ska* gå i en annan del av vattnet än vad som sägs i första stycket. Berörda rättsägare *ska* få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas. Om ändringen innebär ett påtagligt men för någon berörd rättsägare, fordras dennes samtycke till åtgärden.

I älvmrådet inom Torneälvens fiskeområde ska fiskådran, i stället för vad som anges i första stycket, utgöra en tredjedel av vattendragets bredd. En fiskådra i vattendrag utanför Torneälvens fiskeområde vilket rinner ut i vattendrag inom älvmrådet fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älvmrådet.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka vattenområden inom Torneälvens fiskeområde som ska utgöra sådana fredningszoner som avses i 3 § i den fiskestadga för Torneälvens fiskeområde som fogats till gränsälvöverenskommelsen mellan Sverige och Finland. I en sådan zon får fiskeredskap eller andra anordningar inte placeras så att fiskens gång i fredningszonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

Fiskådran *skall* lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Länsstyrelsen får medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

Fiskådran *ska* lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Någon annan anordning än fiskeredskap får inte heller sättas ut i eller vid fiskådran i syfte att hindra fisken att gå fram i ådran.

Länsstyrelsen får, *utom i Torneälvens fiskeområde*, medge undantag från vad som sägs i första stycket, om det kan antas att det inte leder till påtagligt men för någon som inte samtyckt till åtgärden.

19 §²

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som förbjuder eller begränsar

1. fisket med avseende på vilken fisk som får fångas,
2. användningen av fiskefartyg, fiskemetoder eller fiskeredskap,
3. fiske inom vissa områden eller för vissa ändamål,
4. användningen av redskap, agn, båtar eller annat som kan sprida kräftpest eller någon annan sjukdom.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter för fiskevården som avser förbud mot att behålla fisk som fångats, bearbeta fisk ombord, förvara fisk i sump eller att omlasta, föra i land, föra in i landet eller saluhålla fisk.

Regeringen får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande som avviker från särskilda bestämmelser i den fiskestadga som fogats till gränsöversömmelsen mellan Sverige och Finland och som avser senareläggande för olika fiskarkategorier av de startdatum som anges i stadgan för fiske med fasta redskap i havsområdet. Yrkesfisket eller annat fiske med fasta redskap ska dock inledas senast den 29 juni. Föreskrifterna får avse även redskapsbegränsningar.

² Senaste lydelse 2003:251.

Regeringen får meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande inom Torneälvens fiskeområde som avviker från särskilda bestämmelser i den fiskestadga som anges i tredje stycket efter överenskommelse med Finlands regering eller den behöriga finska förvaltningsmyndigheten, och som avser tillåtna fisketider och fiskemetoder, tillåtna redskap, antalet fiskeredskap eller andra tekniska regler för fisket samt vilka fångstplatser som ska omfattas av bilaga 2 till fiskestadgan, om

1. beståndssituationen tillåter det, eller

2. det krävs med hänsyn till skyddet av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart nyttjande.

De föreskrifter som meddelas enligt fjärde stycket får avgränsas till att gälla en del av Torneälvens fiskeområde, en del av fiskesäsongen eller en enskild fiskemetod och får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången.

Överläggningar om ändrade föreskrifter ska påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att lokala fiskeintressen hinner höras och det finns förutsättningar för beslut om föreskrifterna senast den 1 april det år då föreskrifterna ska tillämpas.

34 §³

För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse fisketillsynsmän.

För kontroll av efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen samt föreskrifter om fisket i EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken har fisketillsyns-

För kontroll av efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen samt föreskrifter om fisket i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken har fisketillsyns-

³ Senaste lydelse 2003:251.

man som förordnats därtill och annan befattningshavare hos Fiskeriverket, länsstyrelsen eller annan myndighet i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske rätt att

man som förordnats därtill och annan befattningshavare hos Fiskeriverket, länsstyrelsen eller annan myndighet i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske rätt att

1. få tillträde till fartyg, fordon, områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där fisk och utrustning för fisket förvaras eller hanteras för att där göra de undersökningar och ta de prover som behövs för tillsynen utan att ersättning lämnas,

2. på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen, och

3. få den hjälp som behövs för tillsynen av den som är föremål för åtgärden.

En fisketillsynsman får även ges förordnande att ta egendom i beslag enligt 47 §.

Polismyndigheten *skall* på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Vid tillsyn för kontroll av efterlevnaden av *EG:s* förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken gäller bestämmelserna i andra stycket också för *EG:s* institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer.

Polismyndigheten *ska* på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Vid tillsyn för kontroll av efterlevnaden av *EU:s* förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken gäller bestämmelserna i andra stycket också för *EU:s* institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer.

Övervakningen av fisket i Torneälvens fiskeområde får utföras av gemensamma finsk-svenska patruller. Vid gemensam övervakning i den svenska delen av fiskeområdet har behörig finsk personal observatörs status.

Behöriga övervakningsmyndigheter ska vid behov utbyta information med finsk myndighet.

37 §⁴

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. utan lov fiskar i vatten där annan har enskild fiskerätt,

2. utan någon myndighets tillstånd enligt denna lag fiskar där sådant tillstånd behövs, eller

3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fiskådra

3. sätter ut eller placerar ett fiskeredskap eller en anordning i strid med vad som gäller om fiskådra *eller sådan fredningszon som avses i 17 § fjärde stycket*

⁴ Senaste lydelse 2003:251.

döms till böter eller fängelse i högst ett år, om inte annat följer av 41 §. Bilaga 2

I ringa fall *skall* inte dömas till ansvar. I ringa fall *ska* inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Förteckning över remissinstanserna för promemorian Utkast till lagrådsremiss. Ny gränsälvöverenskommelse med Finland

Svea hovrätt (Miljööverdomstolen), Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Sundsvall, Umeå tingsrätt, Rikspolisstyrelsen, Kustbevakningen, Kammarkollegiet, Fiskeriverket, Boverket, Lantmäteriet, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Finsk-svenska gränsälvscommissionen, Haparanda kommun, Kiruna kommun, Pajala kommun, Övertorneå kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturskyddsföreningen, Tornelainio-Muonio Älvars Förening, SveMin, Sametinget, SMHI, Svenskt näringsliv, Sveriges kust- och insjöfiskare, lokalavd Norrbottens skärgårdsfiskare, Sveriges fisketurismföretagare, Norrbottens kustfiskarförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Tornedalsrådet, Northland resources, LKAB, Märta Lundgren, Jörgen Lundgren, Jonas Lundgren, Banverket, Vägverket, Aareavarra Fiskevårdsområdes förening, Kukkolaforsen Turist och konferens, Mauritz Lahti, Boliden AB (publ), Haparanda skifteslag samfällighetsförening